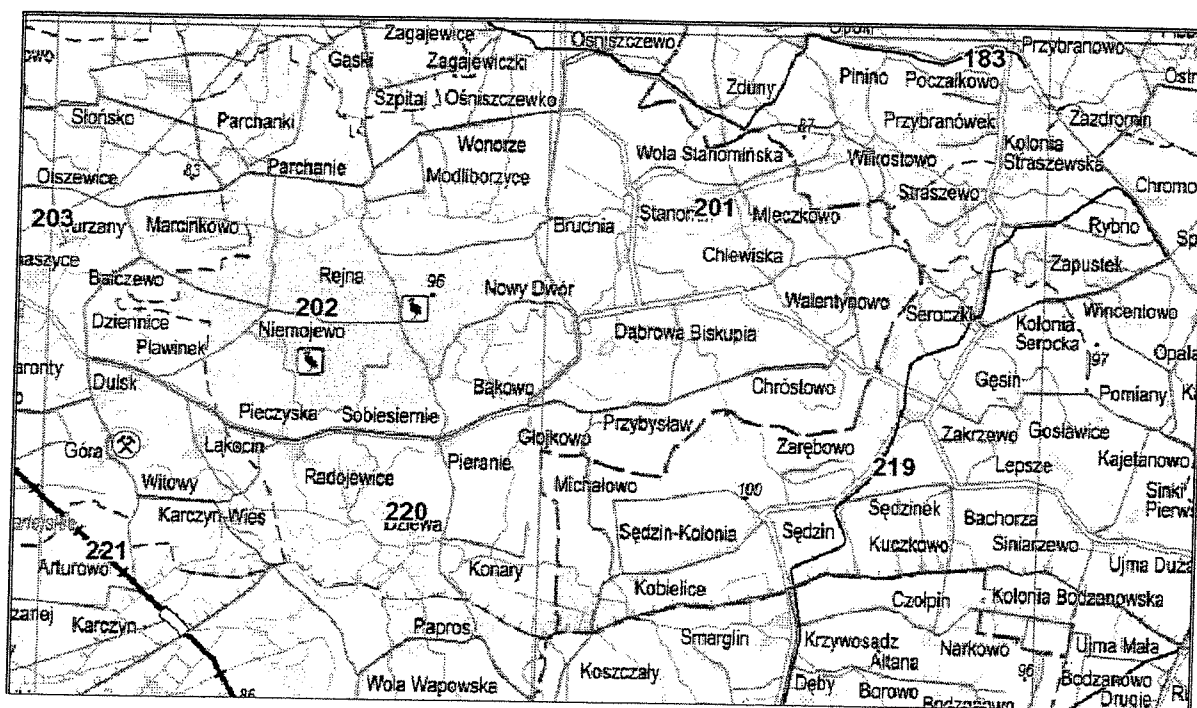

Bardzo ubogie gleby Nadleśnictwa, powstałe na piaskach rzecznych i wydmowych, warunkują typ szaty roślinnej.

Panującym typem są bory sosnowe, w większości bory świeże i suche, bardzo silnie narażone na pożary. Siedliska wilgotne porastają olchy. Z poszczególnych gatunków drzew najczęściej powierzchni zajmują sosna i modrzew (około 90%), dąb i jesion, a w dalszej kolejności brzoza, akacja, olcha, świerk, buk, topola, grab, lipa. Wśród typów siedliskowych dominuje bór świeży.

W kompleksie leśnictwa Rejna i Balczewo, w części zachodniej lasów, funkcjonuje także ścieżka turystyczna z odpowiednią infrastrukturą. Miejsce to odwiedzane jest najczęściej przez mieszkańców pobliskiego Inowrocławia.

Rysunek 8. Granice obwodów łowieckich na terenie Gminy Dąbrowa Biskupia - stan na luty 2014 r.

Źródło: <http://mapy.infoteren.pl/obwody%20lowieckie/>

Teren Gminy Dąbrowa Biskupia objęty jest czterema obwodami łowieckimi, co prezentuje rysunek 11. Obwody łowieckie uwzględniają lokalne uwarunkowania przyrodnicze i nie pokrywają się z granicami administracyjnymi Gminy. Teren Gminy położony jest w obrębie następujących obwodów łowieckich nr:

- 201 „Dąbrowa Biskupia”,
- 202 „Rejna”,
- 219 „Zakrzewo”,
- 220 „Konary”.

PRZEWODNICZĄCY RADY
Mirosława Kosińska

Lasy narażone są na liczne zagrożenia o charakterze naturalnym i antropogenicznym, tj.: dominacja gatunków iglastych, jako gatunków panujących, gradacje szkodliwych owadów, patogenicznych grzybów, czy gryzoni, przejmowanie obszarów leśnych na działki budowlane i rekreacyjne oraz towarzysząca temu zjawisku wzrastająca sieć dróg, zmiany stosunków wodnych wynikające z obniżania się sumy opadów rocznych, słabej retencji i nieprawidłowych melioracji, a także pożary.

Kwestie dotyczące ochrony przeciwpożarowej lasów regulują przepisy na szczeblu unijnym oraz krajowym. Wśród najważniejszych aktów prawnych poruszających tematykę przeciwpożarową lasów wyróżnić można:

- Rozporządzenie Rady nr 2158/92 z dnia 23 lipca 1992 r. o ochronie lasów Wspólnoty przed pożarami,
- Rozporządzenie nr 2152/2003 Parlamentu Europejskiego i rady z dnia 17 listopada 2003 r. dotyczące monitorowania wzajemnego oddziaływania lasów i środowiska naturalnego we Wspólnocie,
- Rozporządzenie rady nr 1698/2005 z dnia 20 września 2005 r. w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich przez Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich.

Wśród aktów prawnych obowiązujących na szczeblu krajowym zaliczyć można:

- Ustawę o lasach z dnia 28 września 1991 r. (art. 9, 13, 18, 26, 30),
- Ustawę o ochronie przeciwpożarowej z dnia 24 sierpnia 1991 r. (art. 3, 4),
- Ustawę o transporcie kolejowym z dnia 28 marca 2003 r. (art. 55),
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 22 marca 2006 r. w sprawie szczegółowych zasad bezpieczeństwa przeciwpożarowego lasów,
- Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 21 kwietnia 2006 r. w sprawie ochrony przeciwpożarowej budynków, innych obiektów budowlanych i terenów,
- Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 7 sierpnia 2008 r. w sprawie wymagań w zakresie odległości i warunków dopuszczających usytuowanie drzew i krzewów, elementów ochrony akustycznej i wykonywania robót ziemnych w sąsiedztwie linii kolejowej, a także sposobu urządzania i utrzymania zasłon odśnieżnych oraz pasów przeciwpożarowych.

Wśród przepisów wewnętrznych można wyróżnić:

- Statut Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe,
- Instrukcję ochrony przeciwpożarowej obszarów leśnych,
- Zarządzenia i decyzje Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych.

OBIEKTY I OBSZARY CHRONIONE

W Polsce stosuje się następujące formy ochrony przyrody: parki narodowe i krajobrazowe, rezerwaty przyrody, obszary chronionego krajobrazu, obszary specjalnej ochrony ptaków i specjalne obszary ochrony siedlisk NATURA 2000, ochronę gatunkową roślin, zwierząt i grzybów, pomniki przyrody, stanowiska dokumentacyjne, użytki ekologiczne oraz zespoły przyrodniczo-dokumentacyjne. Cztery pierwsze formy ochrony, tzn.: parki narodowe, rezerwaty przyrody, parki krajobrazowe i obszary chronionego krajobrazu stanowiły krajową sieć obszarów chronionych, uzupełnionych przez obszary NATURA 2000 oraz formy uznaniowe (w świetle obecnych przepisów prawnych mogą być powołane uchwałą Rad Gminnych), obejmujące użytki ekologiczne, zespoły przyrodniczo-krajobrazowe, stanowiska dokumentacyjne i pomniki przyrody.

Na obszarze Gminy Dąbrowa Biskupia występują różne formy ochrony przyrody o znaczeniu krajowym jak i międzynarodowym. Z wymienionych w art.6 Ustawy o ochronie przyrody form ochrony **występują tu: obszar chronionego krajobrazu, użytki ekologiczne, rezerwaty przyrody, pomniki przyrody.**

- OBSZARY CHRONIONEGO KRAJOBRAZU

Zachodnia i północno – zachodnia część Gminy, w okolicach Rejny, Niemojewa i Radojewic, położona jest w strefie **Obszaru Chronionego Krajobrazu Lasów Balczewskich**. Obszar ten zajmuje na terenie Gminy powierzchnię ok. 1 700 ha, przy czym obejmuje on głównie kompleks leśny wykształcony na słabych glebach i piaskach przewianych. Ustanowiony on został Rozporządzeniem nr 145/95 Wojewody Bydgoskiego z dnia 17 sierpnia 1994 r. zmieniającym Rozporządzenie nr 9/91 z dnia 14 czerwca 1991 r. w sprawie utworzenia 22 obszarów chronionego krajobrazu w województwie bydgoskim (Dz. Urz. Woj. Bydg. Nr 10, poz. 102).

Na Obszarze Chronionego Krajobrazu Lasów Balczewskich obowiązują uwarunkowania określone w uchwale nr VI/106/11 Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 21 marca 2011 r. w sprawie obszarów chronionego krajobrazu (Dz. Urz. Woj. Kuj.-Pom. Nr 99, poz. 793).

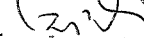
- OBSZARY NATURA 2000

Na terenie Gminy Dąbrowa Biskupia nie występują obszary NATURA 2000.

- KORYTARZE EKOLOGICZNE

Przez teren Gminy Dąbrowa Biskupia przebiega **Północno-Centralny Korytarz Ekologiczny** wyznaczony przez Zakład Badania Ssaków PAN, pn. Gopło.

PRZEWODNICZĄCY RADY

Mirosława Kuzińska

Korytarz Północno-Centralny (KPnC) rozpoczyna się w Puszczy Białowieskiej, przechodzi przez Lasy Mielnickie, biegnie doliną Bugu przez Puszcze Białą i Kurpiowską. W Puszczy Kurpiowskiej rozdziela się. Jedno odgałęzienie lasami leżącymi wzdłuż dolin rzek Omulew i Orzyc prowadzi do Lasów Napiwodzko-Ramuckich, a następnie skręca do Górznieńsko-Lidzbarskiego Parku Krajobrazowego. Drugie odgałęzienie dochodzi do tego parku pasem rozdrobnionych lasów powyżej Mławy. Następnie korytarz skręca na południe do Lasów Włocławskich, przekracza Wisłę i dociera do Puszczy Bydgoskiej, a potem do Lasów Sarbskich. Tam rozdziela się i dochodzi dwiema odnogami przez Puszcze Notecką i Lasy Lubuskie oraz przez Puszcze Drawską i Lasy Gorzowskie do Parku Narodowego Ujście Warty.

Utrzymanie korytarzy ekologicznych i właściwe gospodarowanie w ich obrębie może mieć istotne znaczenie dla ochrony siedlisk i gatunków, zwłaszcza na obszarach Natura 2000. Zachowanie drożności i ciągłości korytarzy jest kluczowe dla zachowania spójności sieci. Działanie to jest, bowiem ukierunkowane na zniesienie lub ograniczenie barier dla przemieszczania się zwierząt, które tworzy istniejąca infrastruktura oraz przywracanie i poprawę łączności między obszarami chronionymi.

Ponadto, część Gminy Dąbrowa Biskupia znajduje się na terenie zintegrowanego systemu przyrodniczego, mającego zapewnić ciągłość między obszarami chronionymi, który wyznaczono w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Kujawsko-Pomorskiego.

- REZERWATY PRZYRODY

Na terenie Gminy znajdują się dwa rezerwaty przyrody: „Rejna” i „Balczewo”.

- **Rezerwat „Rejna”** o powierzchni 5,8 ha, utworzony Zarządzeniem nr 22 Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego z dnia 31 stycznia 1962 r. jest rezerwatem florystycznym. Obejmuje on fragment obejmujący bór sosnowy i mieszany bór sosnow z dębem i z wiśnią karłowatą.
- **Rezerwat „Balczewo”** jest rezerwatem faunistycznym, utworzonym ze względów naukowych i dydaktycznych dla ochrony miejsc lęgowych ptaków błotnych i wodnych. Zajmuje on powierzchnię 24,4 ha. Powstał na mocy Zarządzenia nr 14 Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego z dnia 14 stycznia 1963 r. Rezerwat obejmuje bagno porośnięte na całej powierzchni trzcina, turzycą oraz kępami wierzby krzaczastej. Dla niniejszego rezerwatu przyrody, obowiązującym aktem prawnym jest Zarządzenie Nr 0210/20/2013 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Bydgoszczy z dnia 26 sierpnia 2013 r. w sprawie rezerwatu przyrody „Balczewo” (Dz. Urz. Woj. Kuj.-Pom. z 2013 r. poz. 2700).

PRZEWODNICZĄCY RADY
Mirostawa Kosińska

Oba rezerваты posiadają otulinę w postaci kompleksów leśnych.

Na terenie obu rezerwatów przyrody ustalone zostały plany ochrony:

- zarządzenie Nr 0210/21/2013 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Bydgoszczy z dnia 26 sierpnia 2013 r. w sprawie ustanowienia planu ochrony dla rezerwatu przyrody „Balczewo” (Dz. Urz. Woj. Kuj.-Pom. z 2013 r. poz. 2701) - celem ochrony w rezerwacie jest zachowanie siedlisk gatunków ptaków wodno-błotnych. Przyrodniczymi i społecznymi uwarunkowaniami realizacji celu ochrony są:
  - o obniżanie poziomu wody w rezerwacie oraz związane z tym pogorszenie jakości siedlisk ptaków wodno - błotnych,
  - o postępująca sukcesja szuwarów, zakrzewień i zadrzewień,
  - o położenie rezerwatu na gruntach Skarbu Państwa zarządzanych przez Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe, Nadleśnictwo Gniewkowo.

Identyfikacja zagrożeń wewnętrznych	Sposoby eliminacji lub ograniczania istniejących i potencjalnych zagrożeń wewnętrznych i zewnętrznych oraz ich skutków
Obniżanie poziomu wody w rezerwacie oraz związane z tym pogorszenie jakości siedlisk ptaków w	Wykonanie badań hydrologicznych i geodezyjnych określających przyczynę niekorzystnych zmian hydrologicznych oraz zabiegi (rozwiązania techniczne) mające na celu utrzymanie właściwego poziomu wody w rezerwacie (opracowanie powinno zawierać identyfikację problemu niedoboru wody na terenie rezerwatu oraz określać rodzaj zabiegów (rozwiązań technicznych) niezbędnych dla rozwiązania problemu niekorzystnych zmian hydrologicznych).
Sukcesja roślinności szuwarowej, krzewiastej i drzew na terenie rezerwatu	Koszenie i usuwanie biomasy na obszarze szuwaru, usuwanie pojedynczych krzewów i drzew oraz ich większych skupień. W przypadku nadmiernego zarastania zbiornika wodnego, ograniczenie rozwoju roślinności szuwarowej (głównie trzciny) poprzez mechaniczne niszczenie kłaczy oraz wykaszanie.

- zarządzenie Nr 14/0210/2011 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Bydgoszczy z dnia 12 grudnia 2011 r. w sprawie ustanowienia planu ochrony dla rezerwatu przyrody „Rejna” (Dz. Urz. Woj. Kuj.-Pom. Nr 312, poz. 2701) - celem ochrony w rezerwacie jest zachowanie ze względów naukowych i dydaktycznych naturalnego stanowiska wiśni karłowatej *Cerasus fruticosa* w świetlistym borze mieszanym.

Identyfikacja zagrożeń wewnętrznych	Sposoby eliminacji lub ograniczania istniejących i potencjalnych zagrożeń wewnętrznych i zewnętrznych oraz ich skutków
Przekształcenia zbiorowisk roślinnych, prowadzące do ocienienia wiśni karłowatej <i>Cerasus fruticosa</i> .	Usuwanie nadmiaru podszytu zagrażającego stanowiskom wiśni karłowatej <i>Cerasus fruticosa</i> .
Krzyżowanie się wiśni karłowatej <i>Cerasus fruticosa</i> z wiśnią pospolitą	Nie wprowadzanie do okolicznych lasów wiśni pospolitej <i>Cerasus vulgaris</i> .

<i>Cerasus vulgaris.</i>	
Ekspansja obcych gatunków roślin, zwłaszcza czeremchy amerykańskiej <i>Padus serotina</i> .	Sukcesywne usuwanie obcych gatunków roślin, w tym czeremchy amerykańskiej <i>Padus serotina</i> .
Niszczenie stanowisk dziewięcisiła bezłodygowego <i>Carlina acaulis</i> oraz wiśni karłowatej <i>Cerasus fruticosa</i> , w związku z zabiegami ochronnymi prowadzonymi do prześwietlenia warstwy podszytu.	Zabezpieczenie stanowisk roślin chronionych. Po zakończeniu prac wyciętą biomasę usuwać poza teren rezerwatu.
Mechaniczne uszkodzenie osobników wiśni karłowatej <i>Cerasus fruticosa</i> w wyniku wiatrolomów i wywrotów drzew.	Usuwanie drzew stanowiących bezpośrednie zagrożenie dla wiśni karłowatej <i>Cerasus fruticosa</i> .
Presja ze strony ludności miejscowej i turystów.	Bieżące patrolowanie rezerwatu przez służbę leśną w czasie natężenia ruchu turystycznego. Ustawienie tablicy informacyjnej o charakterze edukacyjnym.

• UŻYTKI EKOLOGICZNE

Z inicjatywy Nadleśnictwa Gniewkowo utworzonych zostało 12 użytków ekologicznych, obejmujących tereny bagienne:

- 1) Bagno o powierzchni 1,93 ha oznaczone w ewidencji gruntów obrębu Rejna jako części działek nr 225/1, 225/2 LP, oznaczone w ewidencji Administracji Lasów Państwowych jako oddział nr 225f leśnictwa Balczewo obrębu Gniewkowo nadleśnictwa Gniewkowo, położone w pobliżu miejscowości: Radojewice w gminie Dąbrowa Biskupia, stanowiące własność Skarbu Państwa pod zarządem Nadleśnictwa Gniewkowo. Nr rejestru wojewódzkiego - 445.
- 2) Bagno o powierzchni 7,06 ha oznaczone w ewidencji gruntów obrębu Rejna jako części działki nr 225/1 oraz obrębu Niemojowo jako część działki nr 225/2 LP, oznaczone w ewidencji Administracji Lasów Państwowych jako oddział nr 225g,i leśnictwa Balczewo obrębu Gniewkowo nadleśnictwa Gniewkowo, położone w pobliżu miejscowości: Radojewice w gminie Dąbrowa Biskupia, stanowiące własność Skarbu Państwa pod zarządem Nadleśnictwa Gniewkowo. Nr rejestru wojewódzkiego - 444.
- 3) Bagno o powierzchni 3,76 ha oznaczone w ewidencji gruntów obrębu Rejna jako części działek nr: 221/2, 222/2, 234 LP, oznaczone w ewidencji Administracji Lasów Państwowych jako oddziały nr: 221 g, 222f, 234b leśnictwa Rejna obrębu Gniewkowo nadleśnictwa Gniewkowo, położone w pobliżu miejscowości Radojewice w gminie Dąbrowa Biskupia, stanowiące własność Skarbu Państwa pod zarządem Nadleśnictwa Gniewkowo. Nr rejestru wojewódzkiego - 447.
- 4) Bagno o powierzchni 23,40 ha oznaczone w ewidencji gruntów obrębu Rejna jako części działki nr 224 LP, oznaczone w ewidencji Administracji Lasów Państwowych jako oddział

- nr 224i leśnictwa Rejna obrębu Gniewkowo nadleśnictwa Gniewkowo, położone w pobliżu miejscowości: Radojewice w gminie Dąbrowa Biskupia, stanowiące własność Skarbu Państwa pod zarządem Nadleśnictwa Gniewkowo. Nr rejestru wojewódzkiego - 450.
- 5) Bagno o powierzchni 0,63 ha oznaczone w ewidencji gruntów obrębu Rejna jako część działki nr 233 LP, oznaczone w ewidencji Administracji Lasów Państwowych jako oddział nr 233d leśnictwa Rejna obrębu Gniewkowo nadleśnictwa Gniewkowo, położone w pobliżu miejscowości: Radojewice w gminie Dąbrowa Biskupia, stanowiące własność Skarbu Państwa pod zarządem Nadleśnictwa Gniewkowo. Nr rejestru wojewódzkiego - 448.
- 6) Bagno o powierzchni 1,94 ha oznaczone w ewidencji gruntów obrębu Rejna jako część działki nr 233 LP, oznaczone w ewidencji Administracji Lasów Państwowych jako oddział nr 233f leśnictwa Rejna obrębu Gniewkowo nadleśnictwa Gniewkowo, położone w pobliżu miejscowości: Radojewice w gminie Dąbrowa Biskupia, stanowiące własność Skarbu Państwa pod zarządem Nadleśnictwa Gniewkowo. Nr rejestru wojewódzkiego - 449.
- 7) Bagno o powierzchni 1,60 ha oznaczone w ewidencji gruntów obrębu Rejna jako części działek nr 233, 239 LP, oznaczone w ewidencji Administracji Lasów Państwowych jako oddziały nr 233h, 239b leśnictwa Rejna obrębu Gniewkowo nadleśnictwa Gniewkowo, położone w pobliżu miejscowości: Sobiesiernie w gminie Dąbrowa Biskupia, stanowiące własność Skarbu Państwa pod zarządem Nadleśnictwa Gniewkowo. Nr rejestru wojewódzkiego - 451.
- 8) Bagno o powierzchni 0,69 ha oznaczone w ewidencji gruntów obrębu Rejna jako część działki nr 234 LP, oznaczone w ewidencji Administracji Lasów Państwowych jako oddział nr 234d leśnictwa Rejna obrębu Gniewkowo nadleśnictwa Gniewkowo, położone w pobliżu miejscowości: Sobiesiernie w gminie Dąbrowa Biskupia, stanowiące własność Skarbu Państwa pod zarządem Nadleśnictwa Gniewkowo. Nr rejestru wojewódzkiego - 452.
- 9) Bagno o powierzchni 0,37 ha oznaczone w ewidencji gruntów obrębu Rejna jako część działki nr 234 LP, oznaczone w ewidencji Administracji Lasów Państwowych jako oddział nr 234f leśnictwa Rejna obrębu Gniewkowo nadleśnictwa Gniewkowo, położone w pobliżu miejscowości: Sobiesiernie w gminie Dąbrowa Biskupia), stanowiące własność Skarbu Państwa pod zarządem Nadleśnictwa Gniewkowo. Nr rejestru wojewódzkiego - 453.
- 10) Bagno o powierzchni 0,23 ha oznaczone w ewidencji gruntów obrębu Rejna jako część działki nr 234 LP, oznaczone w ewidencji Administracji Lasów Państwowych jako oddział

nr 234g leśnictwa Rejna obrębu Gniewkowo nadleśnictwa Gniewkowo, położone w pobliżu miejscowości: Sobiesiemie w gminie Dąbrowa Biskupia, stanowiące własność Skarbu Państwa pod zarządem Nadleśnictwa Gniewkowo. Nr rejestru wojewódzkiego - 454.

11) Bagno o powierzchni 4,96 ha oznaczone w ewidencji gruntów obrębu Rejna jako części działek nr 234, 235/1 LP, oznaczone w ewidencji Administracji Lasów Państwowych jako oddziały nr 234i leśnictwa Rejna i 235d leśnictwa Balczewo obrębu Gniewkowo nadleśnictwa Gniewkowo, położone w pobliżu miejscowości Radojewice w gminie Dąbrowa Biskupia, stanowiące własność Skarbu Państwa.

12) Bagno o powierzchni 10 ha znajdujące się w obrębie wsi Nowy Dwór na działce o numerze 59, stanowiące własność prywatną.

- POMNIKI PRZYRODY

Ponad 20 okazów drzew różnych gatunków rosnących na terenie Gminy Dąbrowa Biskupia objętych zostało indywidualną ochroną i ustanowiono je pomnikami przyrody.

Tabela 11. Pomniki przyrody na terenie Gminy Dąbrowa Biskupia

Lp.	Obiekt	Wymiary /obwód w pierśnicy/	Lokalizacja	Nr rejestru wojewódzkiego
1.	Lipa drobnolistna	530 cm	Park wiejski w Bąkowie	938
2.	Dąb szypułkowy	320 cm	Park dworski w Dziewie	939
3.	Dąb szypułkowy	380 cm	Park wiejski w Głojkowie	940
4.	Dąb szypułkowy	360 cm	Park wiejski w Głojkowie	940
5.	Dąb szypułkowy	350 cm	Park dworski w Niemojewie	941
6.	Grusza pospolita	250 cm	Park dworski w Pieczyskach	942
7.	Topola szara dwuwierzchołkowa	350/350cm	Park dworski w Pieczyskach	942
8.	Lipa drobnolistna	320 cm	Park wiejski w Pieraniu	943
9.	Dąb szypułkowy	605 cm	Park dworski w Radojewicach	205
10.	Dąb szypułkowy	490 cm	Park dworski w Radojewicach	205
11.	Dąb szypułkowy	400 cm	Park dworski w Radojewicach	205
12.	Dąb szypułkowy	356 cm	Park dworski w Radojewicach	205
13.	Dąb szypułkowy	305 cm	Park dworski w Radojewicach	205
14.	Dąb szypułkowy	286 cm	Park dworski w Radojewicach	205
15.	Dąb szypułkowy	605 cm	Radojewice	206
16.	Wiąz szypułkowy	320 cm	Park dworski w Sobiesiernie	944
17.	Grusza pospolita	220 cm	Park dworski w Sobiesiernie	944

PROGNOZA ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO „PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA DLA GMINY DĄBROWA BISKUPIA NA LATA 2014-2017, Z PERSPEKTYWĄ DO ROKU 2021”

18.	Topola szara	320 cm	Park dworski w Sobiesiemie	944
19.	Lipa srebrzysta	400 cm	Park dworski w Zagajewicach	945
20.	Lipa szerokolistna	340 cm	Park dworski w Zagajewicach	945
21.	Wiąz szypułkowy	340 cm	Park dworski w Zagajewicach	945
22.	5 Topoli białych	od 360 cm do 340 cm	Park dworski w Zagajewicach	945
23.	Kasztanowiec biały	300 cm	Park dworski w Zagajewicach	945
24.	Dąb szypułkowy	330 cm	Oddział 170b leśnictwa Rejna obrębu Gniewkowo, Nadleśnictwa Gniewkowo – miejscowość Rejna	207
25.	Dąb szypułkowy	290 cm	Oddział 170b leśnictwa Rejna obrębu Gniewkowo, Nadleśnictwa Gniewkowo – miejscowość Rejna	207

Źródło: Urząd Gminy w Dąbrowie Biskupiej

Zgodnie z zapisami *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Dąbrowa Biskupia*, ustalono następujące szczegółowe działania i zasady w zakresie ekopolityki:

- podporządkowanie kierunków i zasad zagospodarowania obszarów chronionych zasadom wynikającym z przepisów szczegółowych, w tym aktów prawnych regulujących funkcjonowanie tych obszarów,
- porządkowanie systemu odprowadzania i oczyszczania ścieków,
- przeciwdziałanie zanieczyszczeniom wód wskutek działalności rolniczej,
- racjonalne gospodarowanie odpadami z segregacją i zapewnieniem odbioru odpadów,
- ochrona korytarzy ekologicznych przed utratą ich funkcji ekologicznych – na terenie gminy dotyczy to korytarza o znaczeniu krajowym (w sieci ECONET-POLSKA) oraz korytarza znaczenia lokalnego obejmującego Kanał Parchański,
- ochronę ujęć wód podziemnych na potrzeby komunalne,
- ochronę powietrza poprzez eliminację tradycyjnych źródeł ciepła na rzecz paliw ekologicznych oraz stosowanie środków technicznych skutecznie redukujących emisję zanieczyszczeń,
- dążenie do wymiany pieców na paliwo stałe na piece zużywające paliwo płynne (olej) lub gazowe,
- wspieranie rozwoju systemów energii odnawialnych, bazujących na biomasie, energii słonecznej, energii geotermalnej, siłowniach wiatrowych,
- przeciwdziałanie degradacji walorów krajobrazu, związanych z realizacją urządzeń przemysłowych, telekomunikacyjnych, itp. - każdorazowo decyzja o podjęciu realizacji

inwestycji zawierającej dominanty wysokościowe powinna być poprzedzona analizą wpływu na krajobraz,

- ochronę obszarów o szczególnych walorach przyrodniczo-krajobrazowych, poprzez wdrażanie programów promocji rolnictwa ekologicznego oraz ochrony krajobrazu i różnorodności biologicznej,
- wykorzystywanie zasobów glebowych zgodnie z ich predyspozycjami,
- pielęgnację istniejących elementów zieleni oraz wprowadzanie nowych rodzimych elementów zieleni zwłaszcza zadrzewień i zakrzewień śródpolnych (pasy i szpalery drzew i krzewów) - spełniających także rolę wiatrochronną - usytuowanych równolegle do osi korytarzy i ciągów ekologicznych oraz wokół obniżeń wysoczyznowych tzw. „oczek wodnych”,
- eliminację istniejących barier ekologicznych (obszarów konfliktowych z punktu widzenia funkcjonowania środowiska) ograniczających swobodną migrację zwierząt np. budowa odpowiedniej szerokości przepustów na ciekach; w przypadku lokalizacji większych obiektów kubaturowych sytuowanie ich wzdłuż osi korytarzy ekologicznych,
- zapewnienie sprawnego funkcjonowania systemów melioracyjnych,
- kontynuowanie dolesień w powiązaniu z systemem ekologicznym,
- w przypadku zamiaru realizacji zalesień terenów podmokłych oraz terenów leżących w bezpośrednim sąsiedztwie cieków, należy każdorazowo dokonać oceny przyrodniczej, mającej na celu ochronę przed zalesieniem siedlisk cennych gatunków roślin i zwierząt,
- propagowanie świadomości ekologicznej wśród społeczności gminy,
- ograniczanie hałasu, zanieczyszczeń i zagrożeń bezpieczeństwa wynikających z ruchu komunikacyjnego - w miejscach i obszarach narażonych na duży hałas i zanieczyszczenia oraz zagrożenia bezpieczeństwa ludności związane z ruchem komunikacyjnym, należy przedsięwziąć działania zmierzające do ich ograniczenia metodami administracyjnymi (ograniczenie szybkości, tonażu), technicznymi (oddalenie zabudowy od dróg, ekrany akustyczne, poprawa bezpieczeństwa w miejscach przejść dla pieszych i włączania się do ruchu) i biologicznymi (pasy zieleni izolacyjnej),
- wskazuje się potrzebę monitoringu i cyklicznego raportowania stanu przyrody na terenie gminy, na terenie gminy nie funkcjonują uzdrowiska, a żadna część gminy nie leży w granicach stref ochrony uzdrowiskowej.

Wszystkie działania związane z zagospodarowaniem przestrzennym i szeroko rozumianym rozwojem gminy muszą uwzględniać dążenie do zachowania, wzmocnienia lub odnowy naturalnych zasobów przyrody oraz powinny być realizowane z uwzględnieniem prawidłowości funkcjonowania ekosystemów. W planowaniu przestrzennym wymagane jest uwzględnienie wymogów równowagi ekologicznej pomiędzy elementami naturalnymi i

antropogennymi. W polityce rozwoju gminy należy dążyć do poprawy stanu elementów najsilniej zdegradowanych, do których bez wątplenia zaliczają się wody powierzchniowe. Zagadnienie to wymaga współpracy z sąsiednimi samorządami, a sanacja stanu wód jest procesem złożonym i długotrwałym. Niezbędnym zadaniem jest uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej poprzez dalszą realizację sieci kanalizacyjnej wraz z zabezpieczeniem odbioru ścieków. Do czasu realizacji kanalizacji nieczystości płynne należy utylizować bądź w punktach zlewnych oczyszczalni, bądź w oczyszczalniach przydomowych (ewentualnie w małych systemach zbiorczych obsługiwanych przez małe oczyszczalnie – powyższe jest możliwe tylko jako rozwiązanie czasowe lub przy braku finansowego uzasadnienia realizacji sieci zbiorczej, gdy przeszkody nie stanowią warunki fizyczno-geograficzne).

W części gminy objętej formami ochrony o różnej randze i reżimach ochronnych, realizacja zagospodarowania z uwzględnieniem priorytetu ochrony przyrody, w oparciu o akty prawne regulujące zasady ich funkcjonowania.

Ważnym zagadnieniem jest poprawa lokalnych warunków aerosanitarnych, zwłaszcza w miejscowościach o dużej koncentracji zabudowy. W części gminy problemem jest hałas i zanieczyszczenia pochodzenia komunikacyjnego. W zakresie gospodarki odpadami zakłada się ich segregację i zabezpieczenie odbioru oraz utylizację. Zieleń parków (wiejskich i podworskich) wymaga ochrony przed degradacją ich walorów przyrodniczych, krajobrazowych i funkcjonalnych, a także odbudowy (pod nadzorem konserwatorskim) w parkach, które uległy degradacji. Ochrony wymagają także wszelkie inne tereny zielone, w tym również remizy śródpolne, zbiorowiska bagienne, torfowiska. Niezbędne jest zachowanie trwałości lasów i wykorzystanie ich różnych funkcji. Lasy wymagają także poprawy stanu sanitarnego i maksymalnego ograniczenia procesów degradujących środowisko leśne. Zasadna jest kontynuacja procesu zalesiania terenów o niskiej przydatności dla rolnictwa - dopuszcza się zalesienia innych obszarów, niż wskazany na rysunku Studium, o niskiej przydatności dla rolnictwa lub obszarów, w których zalesienie będzie stanowiło optymalny sposób zagospodarowania terenu ze względów środowiskowych.

Projektowane i przewidywane do realizacji obiekty budowlane winny posiadać duże walory estetyczne i architektoniczne, uwzględniające kompleksowe potrzeby ochrony środowiska oraz lokalne tradycje.

Prawo geologiczne nakłada na inwestorów obowiązek uzyskania koncesji na poszukiwanie, dokumentowanie i eksploataowanie wszystkich rodzajów kopalin pospolitych. Podejmowanie

decyzji o eksploatacji surowców winno uwzględniać możliwość powstania leja depresyjnego, pogarszającego stosunki wodne na terenach sąsiednich, jak też niebezpieczeństwo degradacji krajobrazu i związany z eksploatacją surowców - wzmożony ruch pojazdów i maszyn. Na terenie gminy dostrzega się predyspozycje dla eksploatacji kruszyw naturalnych, a warunki przyrodnicze części gminy wskazują na możliwość występowania torfów. Dopuszcza się prowadzenie prac poszukiwawczych i ewentualne prowadzenie eksploatacji innych surowców mineralnych – na warunkach wynikających z przepisów szczególnych. Wymagane jest poprzedzenie rozpoczęcia eksploatacji szczegółową analizą oddziaływań na środowisko, ze szczególnym uwzględnieniem zagadnień ochrony krajobrazu, stosunków wodnych, uciążliwości dla mieszkańców oraz możliwości technicznych transportu urobku, a także optymalnego sposobu rekultywacji wyrobiska poeksploatacyjnego. Zaleca się, by wyrobiska poeksploatacyjne były rekultywowane w pierwszej kolejności w kierunku wykorzystania do celów rekreacji, a w przypadku braku możliwości lub uzasadnienia społecznego i/lub ekonomicznego dla tego kierunku rekultywacji, dopuszcza się inne kierunki, w tym zalesianie.”

Źródło: Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Dąbrowa Biskupia

4.2.7. Gleby

Jakość gleb na terenie Gminy w istotny sposób wpływa na jej potencjał. Gleby dobrej jakości oznaczają nie tylko zdrowe i wysokie plony, ale także warunkują prawidłowy rozwój człowieka, gdyż wraz z pożywieniem roślinnym i zwierzęcym dostarczają odpowiedniej ilości wysokokalorycznych składników odżywczych, witamin, substancji mineralnych, niezbędnych do budowy i właściwego funkcjonowania organizmu. Razem z pożywieniem człowiek pobiera składniki korzystne, jak i niekorzystne dla swego rozwoju. Jakość gleb ma wpływ na rozmieszczenie upraw rolniczych, ale zależy ona również od odpowiedniej wilgotności, nawożenia mineralno-organicznego, warunków termicznych oraz opadów atmosferycznych.

Gmina Dąbrowa Biskupia ma charakter wiejski ze znaczą przewagą użytków rolnych. Gleby na terenie Gminy posiadają korzystny poziom przydatności rolniczej. Pod względem typu gleb zdecydowanie przeważają urodzajne czarne ziemie stanowiące aż 60% powierzchni niezalesionej. Stanowią one w większości I - IIIa klasę użytków rolnych. Około 13% zajmują gleby brunatne właściwe. Struktura gleb w Gminie przedstawia się następująco:

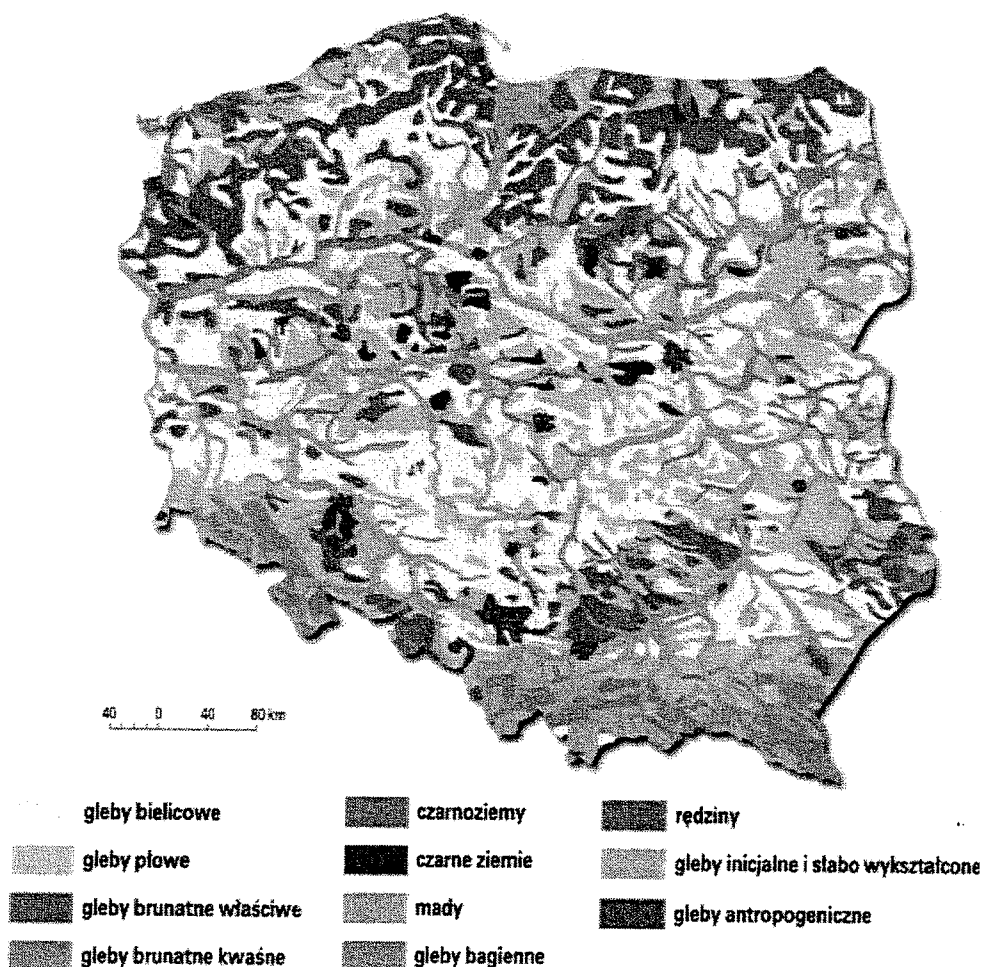
- czarne ziemie - 60% powierzchni ogólnej,
- rdzawe - 20% powierzchni ogólnej,
- brunatne właściwe typowe - 13% powierzchni ogólnej,
- płowe - 6% powierzchni ogólnej,

- mułowo-torfowe - 5% powierzchni ogólnej,
- brunatne wyługowane - 3% powierzchni ogólnej,
- murszowo-mineralne - 3% powierzchni ogólnej.

Oceniając przydatność rolniczą gleb należy stwierdzić, że syntetyczny Wskaźnik jakości Rolniczej Przestrzeni Produkcyjnej wynoszący 73,8 pkt jest wysoki i lokuje Gminę Dąbrowa Biskupia wśród tych gmin województwa kujawsko-pomorskiego, których potencjał rolniczy jest istotny dla globalnej produkcji rolnej regionu.

Rysunek 9. Gleby w Polsce

Źródło: <http://www.geomatura.pl/>

Na stan gleb wpływają głównie czynniki pochodzenia antropogenicznego:

- nadmierne nawożenie, które może prowadzić do zatrucia metalami ciężkimi i substancjami toksycznymi obecnymi w nawozach oraz zubożenia gleb w składniki pokarmowe,
- wadliwa melioracja, która pogłębia niekorzystny wpływ niskich opadów i przyczynia się do przesuszenia gleb,

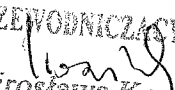
- erozja spowodowana niewłaściwym użytkowaniem gruntów i niską lesistością,
- działalność zakładów produkcyjno-usługowych, w wyniku której do gleb mogą przedostawać się szkodliwe substancje,
- ciągły wzrost terenów zainwestowanych, rozbudowa infrastruktury technicznej, powierzchniowa eksploatacja surowców mineralnych,
- komunikacja i transport samochodowy, przyczyniający się do zanieczyszczenia gleb położonych w bezpośrednim sąsiedztwie intensywnie użytkowanych szlaków komunikacyjnych.

Ponadto ogromne szkody w glebie wyrządzają: składowanie odpadów w miejscach do tego nie przeznaczonych, wypalanie traw, palenie odpadów na powierzchni ziemi, odprowadzanie nieoczyszczonych ścieków do środowiska, nieszczelne szamba.

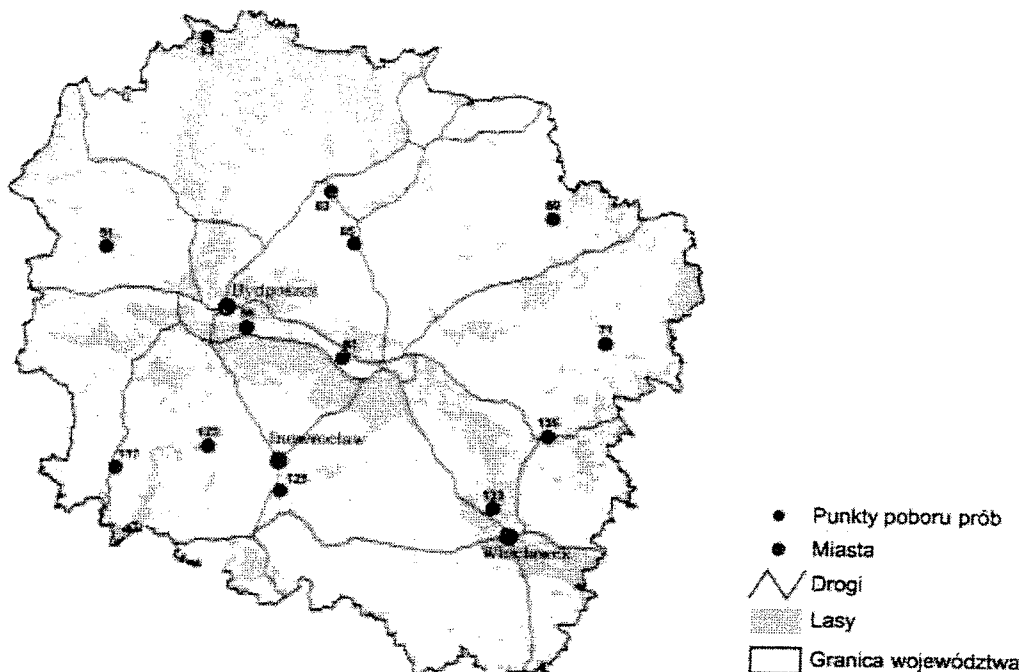
Badania chemizmu gleb

W świetle zapisów art. 26 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 roku Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2008 r. Nr 25 Poz. 150) ocena jakości gleb i ziemi dokonywana jest w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska (PMŚ), jednak obowiązek prowadzenia okresowego monitoringu gleb i ziemi, zgodnie z art. 109 ust. 2 ww. ustawy, należy do zadań własnych starosty. Monitorowanie chemizmu gleb ornych prowadzone jest w systemie monitoringu krajowego w okresach pięcioletnich.

Na terenie województwa kujawsko-pomorskiego znajduje się 13 punktów pomiarowo-kontrolnych. Na obszarze Gminy Dąbrowa Biskupia nie zlokalizowano punktów badawczych.

PRZEWODNICZĄCY RADY

Mirosława Kozłowska

Rysunek 10. Rozmieszczenie punktów pomiarowo-kontrolnych na terenie województwa kujawsko-pomorskiego

Źródło: Monitoring chemizmu gleb ornych w Polsce w latach 2010-2012

4.2.8. Surowce mineralne

Na terenie Gminy Dąbrowa Biskupia nie udokumentowano złóż kopalin podstawowych oraz pospolitych. Występują natomiast złoża kruszywa naturalnego (zwłaszcza piasku i żwiru) oraz węgla.

Wykaz złóż występujących na terenie Gminy przedstawia tabela 12, a ich charakterystykę – tabela 13.

Tabela 12. Złoża kopalin na terenie Gminy Dąbrowa Biskupia

Kod	ID	Nazwa złoża	Opis położenia
KN	16244	Dąbrowa Biskupia	Dąbrowa Biskupia
KN	2835	Konary	
KN	8568	Konary I	Konary dz. 145/1,184
WB	727	Podgórze-Bakowa	

Źródło: <http://geoportal.pgi.gov.pl/midas-web/>

PRZEWODNICZĄCY RADY
Mirosława Kosińska

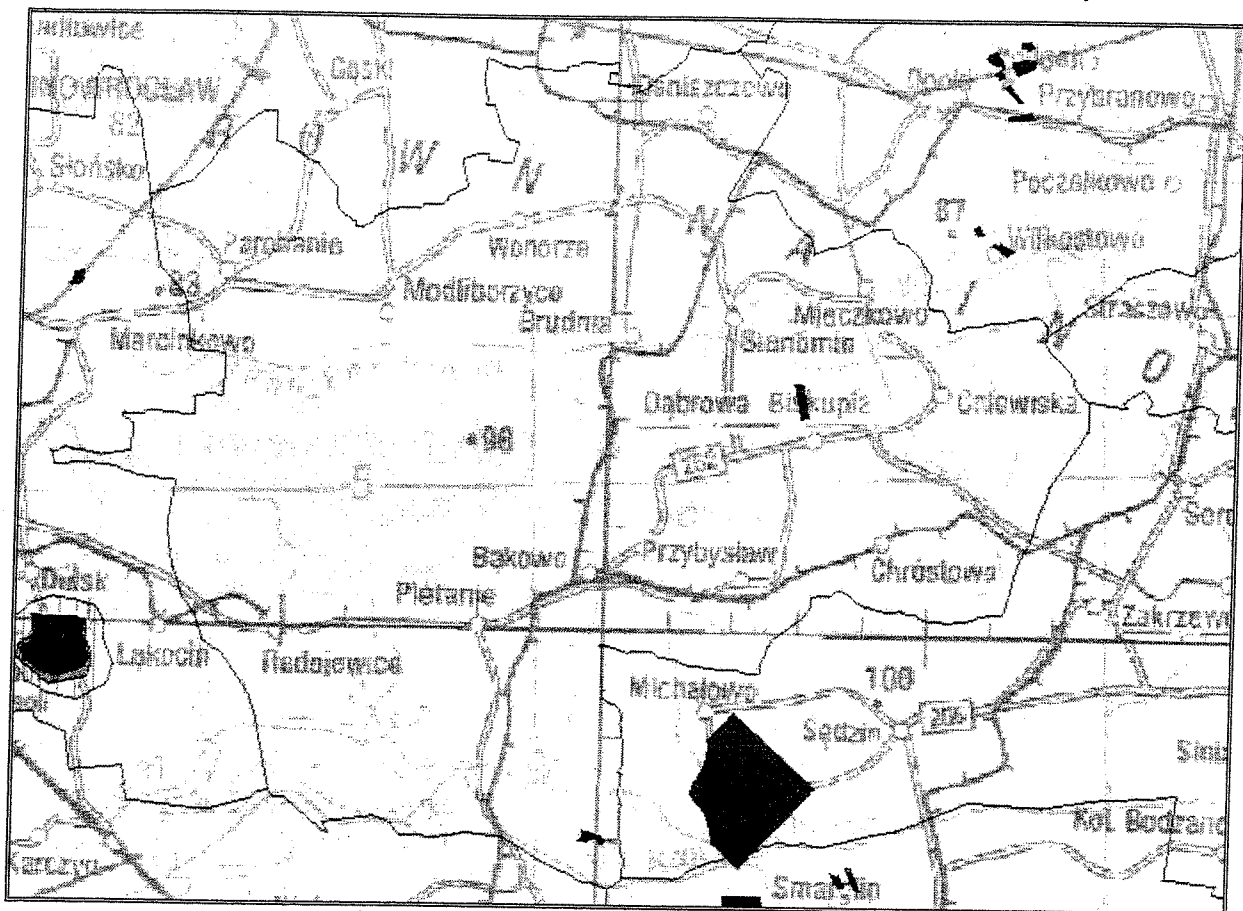
Tabela 13. Charakterystyka złóż kopalin występujących na terenie Gminy Dąbrowa Biskupia

Nazwa złoża	Rodzaj kopaliny	Forma złoża	Stan zagospodarowania	Sposób eksploatacji	Grupa złoża	Kopalina wg Nkz	Powierzchnia złoża [ha]
Dąbrowa Biskupia	piasek	pokładowa	złoże rozpoznane szczegółowo	odkrywkowy	I	-	7,52
Konary	piasek ze żwirem, piasek	pokładowa	złoże rozpoznane szczegółowo	odkrywkowy	II	złoża mieszanek żwirowo-piaskowych	5,27
Konary I	piasek	pokładowa	złoże skreślone z bilansu zasobów	odkrywkowy	II	Złoża piasków budowlanych	1,41
Podgórze-Bąkowa	węgiel energetyczny, węgle brunatne	b.d.	złoże o zasobach prognostycznych	b.d.	b.d.	b.d.	100

Źródło: <http://geoportal.pgi.gov.pl/midas-web/>

PRZEWODNICZĄCY RADY
Mirostawa Kosińska

Rysunek 11. Złoże kruszywa naturalnego na terenie Gminy Dąbrowa Biskupia

Źródło: Państwowy Instytut Geologiczny, Centralna Baza Danych Geologicznych, <http://web3.pgi.gov.pl/>

Aktualnie prowadzone są dwa postępowania administracyjne prowadzące do wydania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach dla przedsięwzięć polegających na:

- 1) na budowie obiektu budowlanego (kopalni kopaliny pospolitej), wykonaniu robót budowlanych i zmianie sposobu użytkowania terenu działki nr 103/6 obręb geodezyjny Dąbrowa Biskupia. Planowane przedsięwzięcie polegało będzie na wydobywaniu metodą odkrywkową kopaliny pospolitej z obszaru o powierzchni 70 000 m² położonego na działce ewidencyjnej 103/6 w obrębie Dąbrowy Biskupiej.

Wymiary zakładanego wyrobiska wyniosą:

- szerokość ok. 75-125 m,
- długość ok. 195-500 m,
- głębokość max. do 3,00 m poniżej obecnej powierzchni terenu.

Obszar górniczy usytuowany będzie w centralnej i południowej części działki inwestycyjnej. Najbliższe zabudowania mieszkalne położone są na południe od działki nr 103/6 i znajdują się w odległości ok. 350 m na południe od granicy planowanego obszaru górniczego. Kopalina eksploatowana będzie bez odpompowania wody z wyrobiska.

PRZEWODNICZĄCY RADY

Granice eksploatacji dla złoża wyznaczone będą w odległości minimum 10 m od lasu, 6 m od granicy własności i min. 10 m od drogi gruntowej.

- 2) na budowie obiektu budowlanego (kopalni kopaliny pospolitej), wykonaniu robót budowlanych i zmianie sposobu użytkowania terenu działki nr 145/1 obręb geodezyjny Konary, gmina Dąbrowa Biskupia. Planowane przedsięwzięcie polegało będzie na wydobywaniu kopaliny pospolitej metodą odkrywkową na obszarze o powierzchni 2 ha położonej na działce ewidencyjnej 145/1 w obrębie Konary, powiat inowrocławski.

Wymiary zakładanego wyrobiska wyniosą:

- szerokość ok. 100 m,
- długość ok. 150 m,
- głębokość max. od 2,50 m do 3,50 m poniżej obecnej powierzchni terenu.

Prowadzone odwierty 5,00 m p.p.t. wykazały jedynie występowanie wody gruntowej pochodzącej z naturalnej aeracji na głębokości od 1,50 m do 2,00 m p.p.t. w postaci napiętego zwierciadła wody.

Obszar górniczy będzie przylegał do wyrobiska starej żwirowni (zakończono eksploatację w roku 2011) od strony południowej, na tej samej działce 145/1.

Rozpoznanie w terenie wykazało zaleganie na głębokości od 0,60 m do 3,00 m p.p.t.:

- 0.0-0,6 m – gleba szara – żwirowa
- 0.6-1,6 m – piasek średnio ziarnisty jasnoszary
- 1,6-2,8 m – piasek gruboziarnisty jasnoszary
- 2,8-3.5 m – piasek pylasty jasnoszary

Planowany obszar górniczy umiejscowiony zostanie na gruntach uprawionych rolniczo.

Pod inwestycję zostanie wyłączony obszar 1,5 ha, położony w sąsiedztwie gruntów tej samej klasy, a większości, jak w przypadku omawianej inwestycji ziemi mało urodzajnej klasy V.

Wydobywanie kopaliny pospolitej - pospółki będzie odbywać się metodą odkrywkową.

Po uzyskaniu wszelkich niezbędnych pozwoleń oraz koncesji podjęte będą prace wstępne na cel usunięcia wierzchniej warstwy organicznej. Wierzchnia warstwa organiczna będzie usuwana stopniowo z wydobywaniem kopaliny pospolitej. Część wierzchniej warstwy zostanie pozostawiona celem wykorzystania podczas rekultywacji skarp przyszłego stawu.

Awarie mogące się wydarzyć podczas eksploatacji złóż należą do zdarzeń losowych, przez co nie można przewidzieć zasięgu ich oddziaływania oraz zagrożeń będących ich następstwem. W celu zapobiegania i przeciwdziałania awariom oraz ich potencjalnym skutkom istotne jest stosowanie rozwiązań technicznych ograniczających ryzyko ich

wystąpienia. Należy podkreślić, że zapobieganie awariom oraz likwidacja skutków odbywa się w oparciu o obowiązujące przepisy prawa geologicznego i górniczego.

4.3. Potencjalne zmiany środowiska w przypadku braku realizacji Programu

Celem nadrzędnym Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Dąbrowa Biskupia na lata 2014-2017, z perspektywą do roku 2021 jest: **„Poprawa stanu środowiska przyrodniczego na terenie Gminy Dąbrowa Biskupia poprzez działania społeczne i inwestycyjne w zakresie ochrony środowiska z zachowaniem zasady zrównoważonego rozwoju.”**

W związku z powyższym wszystkie działania zaproponowane do realizacji w ramach Programu mają na celu ochronę środowiska Gminy poprzez zmniejszenie antropopresji na poszczególne jego komponenty, co w konsekwencji ma doprowadzić do systematycznego poprawiania się stanu środowiska naturalnego. Niewątpliwym efektem końcowym podjętych działań będzie również poprawa warunków życia mieszkańców Gminy, niwelacja barier w osiągnięciu przez analizowaną jednostkę samorządu terytorialnego trwałego i zrównoważonego rozwoju oraz poprawa jej atrakcyjności.

Natomiast brak realizacji zapisów Programu, a dokładniej zaplanowanych w ramach jego działań będzie prowadził do systematycznego pogarszania się wszystkich elementów środowiska naturalnego, co w konsekwencji wpłynie na zdrowie i warunki życia lokalnego społeczeństwa oraz spadek atrakcyjności inwestycyjno – mieszkaniowej Gminy.

Brak realizacji zadań Programu spowoduje:

- pogorszenie jakości wód powierzchniowych i podziemnych, poprzez m.in. zwiększenie ładunku zanieczyszczeń wprowadzanych do wód,
- wzrost zużycia zasobów wodnych,
- pogorszenie jakości powietrza atmosferycznego,
- zwiększenie obciążenia atmosfery zanieczyszczeniami komunikacyjnymi,
- pogorszenie klimatu akustycznego i zwiększenie liczby mieszkańców narażonych na ponadnormatywne wartości poziomu dźwięku,
- dalszą degradację gleb,
- zwiększenie liczby mieszkańców narażonych na działania promieniowania elektromagnetycznego,
- zmniejszenie różnorodności biologicznej cennych przyrodniczo terenów,
- pogorszenie zdrowia i jakości życia mieszkańców,
- zwiększone negatywne oddziaływanie zanieczyszczenia powietrza na dobra kultury,

- zagrożenie dla spójności obszarów Natura 2000.

Analizując powyższe podpunkty, niewątpliwie można stwierdzić, iż nie podjęcie działań zaplanowanych w Programie będzie wywierać dalszą, pogłębiającą się, negatywną presję na środowisko naturalne Gminy Dąbrowa Biskupia, co w końcowym efekcie spowoduje jego postępującą degradację.

5. Przewidywane znaczące oddziaływania Programu na poszczególne komponenty środowiska

5.1. Wprowadzenie

Ocenie możliwych oddziaływań na środowisko poddano zadania inwestycyjne jak i pozainwestycyjne ujęte do realizacji w ramach poszczególnych celów *Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Dąbrowa Biskupia na lata 2014-2017, z perspektywą do roku 2021*. W stosunku do każdego przedsięwzięcia zaplanowanego w ramach Programu Ochrony Środowiska przeanalizowano potencjalne oddziaływanie na poszczególne elementy środowiska przyrodniczego (Obszary Natura 2000, Różnorodność biologiczna, Zdrowie ludzi, Zwierzęta, Rośliny, Wody powierzchniowe i podziemne, Jakość powietrza, Powierzchnie ziemi i gleba, Krajobraz, Klimat, Dobra kultury).

Próbę oceny i identyfikacji znaczących oddziaływań na środowisko poszczególnych zadań dokonano w tabelach w tzw. macierzach skutków środowiskowych, które są syntetycznym zestawieniem możliwych pozytywnych, skutków środowiskowych negatywnych, bezpośrednich, pośrednich, krótkoterminowych, długoterminowych oddziaływań tych zadań.

Stopień i zakres oddziaływania każdego z zaplanowanych zadań zależeć będzie przede wszystkim od lokalizacji danego przedsięwzięcia, tzn. od tego czy będzie ono realizowane na terenach zurbanizowanych, przekształconych antropogenicznie czy obszarach użytkowanych rolniczo lub też na obszarach cennych przyrodniczo i chronionych, charakteryzujących się największym negatywnym zakresem oddziaływania.

Biorąc pod uwagę fakt, że większość z zamierzeń inwestycyjnych przewidywanych do realizacji w ramach *Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Dąbrowa Biskupia na lata 2014-2017, z perspektywą do roku 2021* wymagać będzie przeprowadzenia postępowań w sprawie oceny oddziaływania na środowisko w odniesieniu do konkretnych warunków środowiskowych przyjęto, że na etapie opracowywania Prognoza Oddziaływania na Środowisko przedmiotowego Programu, wystarczające będzie omówienie typowych oddziaływań i ich potencjalnych skutków środowiskowych. W analizowanych na potrzeby

niniejszego dokumentu niektórych przypadkach zidentyfikowano jednoczesny negatywny lub pozytywny wpływ na dany element środowiska, który jest zależny od rozważanego aspektu.

Głównym założeniem *Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Dąbrowa Biskupia na lata 2014-2017, z perspektywą do roku 2021* jest ograniczenie zanieczyszczenia środowiska na terenie Gminy oraz sukcesywne dążenie do poprawy jego stanu. Nie przewiduje się, aby realizacja Programu przyczyniła się do powstania nowych zagrożeń lub uciążliwości dla środowiska naturalnego analizowanej jednostki samorządu terytorialnego. Rokuje się, że prawidłowa realizacja Programu przyniesie wymierny efekt ekologiczny w postaci minimalizacji antropopresji na środowisko.

Ponadto, należy zauważyć, że analizę i ocenę oddziaływania zaplanowanych w Programie działań na poszczególne komponenty środowiska dokonano przede wszystkim pod kątem oddziaływania na środowisko w fazie eksploatacji inwestycji. Uciążliwości występujące w fazie budowy wiążą się zazwyczaj z przejściową podwyższoną emisją hałasu, emisją spalin z maszyn budowlanych, czy też zwiększoną emisją pyłów. Negatywne oddziaływania na środowisko przyrodnicze związane z etapem realizacji inwestycji są oddziaływaniami krótkotrwałymi, odwracalnymi, o lokalnym charakterze, toteż poddano analizie fazę eksploatacji wdrożonych w ramach projektu działań pod kątem ich oddziaływania na środowisko naturalne analizowanej jednostki samorządu terytorialnego.

5.2. Oddziaływanie na środowisko poszczególnych zadań przewidzianych do realizacji w ramach Programu

W Prognozie przedstawiono wpływ poszczególnych zadań przewidzianych do realizacji w ramach *Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Dąbrowa Biskupia na lata 2014-2017, z perspektywą do roku 2021* na poszczególne elementy środowiska przyrodniczego, zdrowie i dobra kultury. Przy ocenie brano pod uwagę przede wszystkim końcowy efekt realizacji przedsięwzięcia i jego potencjalne oddziaływania na etapie funkcjonowania. Szczegółowa analiza oddziaływań, również na etapie budowy, została przedstawiona w podrozdziale 5.3. „*Oddziaływania na etapie realizacji inwestycji – etap budowy*” niniejszej Prognozy.

W kolejnych tabelach zastosowano następujące oznaczenia:

(+) - realizacja celu spowoduje pozytywne oddziaływania i skutki w zakresie analizowanego zagadnienia,

(-) - realizacja celu spowoduje negatywne oddziaływania i skutki w zakresie analizowanego zagadnienia,

(0) - realizacja celu nie wpływa w sposób zauważalny na analizowane zagadnienie (neutralne oddziaływanie),

(+/-) - realizacja celu może spowodować zarówno pozytywne, jak i negatywne oddziaływania i skutki w zakresie analizowanego zagadnienia,

(N) - brak możliwości jednoznacznego określenia spodziewanego oddziaływania i skutków – są one zależne od wyboru szczegółowych rozwiązań lub innych niemożliwych obecnie do przewidzenia i uwzględnienia w symulacji uwarunkowań.

5.2.1. Ochrona wód

W ramach tego celu wdrażane będą inwestycje dążące do racjonalnego gospodarowania zasobami wodnymi, poprawy stanu sanitarnego nieskanalizowanych dotychczas części Gminy, poprawy funkcjonowania sieci wodociągowych oraz przydomowych oczyszczalni ścieków, a także ograniczenie dopływu zanieczyszczeń związków azotu, pochodzących ze źródeł rolniczych.

Planowane w Programie przedsięwzięcia w zakresie budowy i modernizacji wodociągów przyczynią się do poprawy jakości wody pitnej, co będzie miało długookresowy, pozytywny wpływ na zdrowie lokalnej społeczności, co bezpośrednio podniesie ich standard życia. W kategorii negatywnych oddziaływań pośrednich można wskazać wzrost presji urbanizacyjnej na tereny dotychczas nieuzbrojone w sieć wodociągową i kanalizacyjną. Poza tym na etapie budowy inwestycji mogą być odczuwalne negatywne efekty związane z prowadzonymi pracami budowlanymi.

Realizacja zaplanowanych w Programie zadań z zakresu gospodarowania ściekami komunalnymi i przemysłowymi wyeliminuje niekontrolowany sposób wprowadzania do środowiska ścieków z indywidualnych zbiorników bezodpływowych oraz ograniczy spływ zanieczyszczeń obszarowo, co poprawi stan sanitarny Gminy Dąbrowa Biskupia oraz pozytywnie wpłynie na stan powierzchni ziem na jej obszarze. Znaczne zwiększenie ilości oczyszczanych ścieków odprowadzanych z terenu Gminy Dąbrowa Biskupia radykalnie zmniejszy ilość ładunków zanieczyszczeń odprowadzanych do miejscowych cieków powierzchniowych, co w konsekwencji poprawi stan sanitarny wód tych cieków, a następnie przyczyni się w przyszłości do korzystania, bez ryzyka utraty zdrowia, przez ludność zamieszkałą w Gminie z zasobów istniejących wód powierzchniowych i podziemnych. Ścieki oczyszczone odprowadzane z oczyszczalni spełniają warunki uznawane za dopuszczalne w świetle prawa polskiego. W wyniku stosowanych procesów oczyszczania ścieków uzyskiwane są efekty zgodne z wymaganiami pozwolenia wodno-prawnego. W związku z powyższym, wdrożenie niniejszych zadań jest konieczne i korzystne dla środowiska

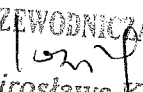
naturalnego i jego poszczególnych składników, pośrednio oddziałując również na funkcjonowanie flory i fauny.

Również działanie istniejącej oczyszczalni ścieków może powodować negatywne skutki dla środowiska. Głównie odczuwalne będą przez mieszkańców zamieszkujących tereny bezpośrednio sąsiadujące z oczyszczalnią uciążliwości odorowe (szczególnie przy niewłaściwie prowadzonej eksploatacji) oraz emisje hałasu. Natomiast w miejscach zrzutu ścieków spodziewać się można także niekorzystnego oddziaływania na faunę i florę odbiornika. Pomimo to, funkcjonowanie oczyszczalni ścieków przyczynia się do uzyskania lepszej jakości oczyszczonych ścieków zrzucanych do wód powierzchniowych, a tym samym do poprawy jakości tych wód.

Posiadanie przez gospodarstwa rolne odpowiednio szczelnych zbiorników, zabezpieczających przed przedostaniem się obornika do gruntu, ograniczy zanieczyszczenia wód azotem pochodzącym bezpośrednio ze źródeł rolniczych. Zaniechanie budowy płyt obornikowych wpłynie na zwiększenie stężenia azotanów w wodach pitnych, co stanowi zagrożenie dla zdrowia ludzi, zwierząt oraz narusza równowagę biologiczną. Składowanie odchodów zwierzęcych na nieprzepuszczalnych płytach obornikowych uniemożliwia przenikanie zanieczyszczeń do gruntu i tym samym przyczynia się do ochrony zdrowia oraz środowiska. Jedynym efektem ubocznym budowy płyt obornikowych mogą być uciążliwości odorowe towarzyszące miejscu składowania odpadów. Jednakże, korzyści higieniczno-sanitarne dla zdrowia ludzkiego oraz pozytywny wpływ na stan wód i gleb świadczą o zasadności takich inwestycji.

Pomimo przewidywanych krótkotrwałych, przemijających zagrożeń środowiska naturalnego podczas realizacji przedmiotowych inwestycji, tj. nadmierny hałas, wzmożony ruch środków transportu, przemijająca interwencja w faunę i florę, wywrą one długotrwałe korzyści w trakcie ich eksploatacji, m.in. poprzez zmniejszenie ilości odprowadzanych do środowiska ścieków nieoczyszczonych oraz podniesie jakości wody pitnej. Elementy te niewątpliwie wywrą pozytywny wpływ na środowisko naturalne, zdrowie mieszkańców oraz poprawę jakości ich życia.

W tabeli 14 wskazano możliwe oddziaływania poszczególnych przedsięwzięć na środowisko naturalne.

PRZEWODNICZĄCY RADY

Mirosława Kosińska

Tabela 14. Wpływ zadań Programu z zakresu ochrony wód na poszczególne komponenty środowiska, zdrowie i dobra kultury

Cel zadania	L.p.	Zadanie	Przewidywane znaczące oddziaływania (w tym oddziaływania bezpośrednie, pośrednie, wtórne, skumulowane, krótkoterminowe, średnioterminowe i długoterminowe, stałe i chwilowe oraz pozytywne i negatywne) na następujące zagadnienia i aspekty środowiska:											
			Obszary Natura 2000	Różnorodność biologiczna	Zdrowie ludzi	Zwierzęta	Rośliny	Wody	Jakość powietrza	Powierzchnia ziemi i gleby	Krajobraz	Klimat akustyczny	Dobra kultury	
Ochrona wód	1	Rozwój systemów kanalizacyjnych oraz modernizacja istniejącej sieci kanalizacyjnej	+	+/-	+	+	+	+	+	0	+/-	0	0	0
	2	Rozwój systemów wodociągowych oraz modernizacja istniejącej sieci wodociągowej	+	+/-	+	+	+	+	+	0	+/-	0	0	0
	3	Wspieranie rozwoju lokalnych systemów oczyszczania ścieków bytowych poprzez wyposażanie nieruchomości w przydomowe oczyszczalnie ścieków	0	+/-	+	+	+	+	+	0	+	0	0	0
	4	Budowa szczelnych zbiorników na gnojowicę/gnojówkę oraz płyt obornikowych w gospodarstwach rolnych prowadzących hodowlę i chów zwierząt	+	+/-	+	+	+	+	+	0	+/-	0	0	0
	5	Prowadzenie ewidencji przydomowych oczyszczalni oraz zbiorników bezodpływowych na nieczystości ciekłe oraz kontroli ich eksploatacji.	0	0	+	0	0	+	0	0	+	0	0	0

„+” oddziaływanie pozytywne „-” oddziaływanie negatywne „0” brak oddziaływania „+/-” oddziaływanie pozytywne i negatywne „N” brak możliwości określenia oddziaływania

5.2.2. Ochrona powietrza

Planowane zadania mają na celu poprawę jakości powietrza na terenie Gminy Dąbrowa Biskupia poprzez ograniczenie emisji zanieczyszczeń do atmosfery m.in. poprzez termomodernizację budynków na terenie Gminy, eliminację wykorzystania paliw konwencjonalnych w kotłowniach lokalnych i gospodarstwach domowych czy stosowanie urządzeń do oczyszczania spalin i wykorzystywanie nowoczesnych technologii w zakładach przemysłowych. Działania te w efekcie pozwolą również na wyeliminowanie zagrożenia dla zdrowia ludzi oraz ograniczą niszczenie fasad budynków, w tym również zabytkowych.

Głównym zagrożeniem powietrza atmosferycznego jest niska emisja z instalacji grzewczych budynków. Termomodernizacja budynków mieszkalnych oraz budynków użyteczności

publicznej, pozwoli na znaczące ograniczenie zużycia materiału opałowego niezbędnego do ogrzania obiektu oraz przygotowania ciepłej wody użytkowej. W konsekwencji wpłynie to na redukcję emisji szkodliwych zanieczyszczeń do powietrza atmosferycznego, zarówno gazowych (SO, NO, CO), jak i pyłowych. Przeprowadzone prace termomodernizacyjne budynków, dzięki zmniejszeniu zapotrzebowania na energię cieplną, minimalizują emisję zanieczyszczeń do powietrza ze źródeł spalania energetycznego.

Realizacja zadań przewidzianych w Programie nie będzie miała negatywnego wpływu na większość gatunków zwierząt, gdyż na terenach zurbanizowanych i wokół zabudowań występują one w ograniczonej ilości i zakresie (szczególnie w odniesieniu do zwierząt dziko żyjących).

Specyficzna sytuacja występuje w odniesieniu do gatunków (często rzadkich i chronionych), wykorzystujących istniejące budynki, jako miejsca rozrodu bądź odpoczynku. Dotyczy to przede wszystkim ptaków (jaskółki, jerzyki, rudziki, szpaki) i nietoperzy, które zakładają gniazda w obrębie budynków i których wszystkie gatunki są chronione. Realizacja w takich obiektach prac termomodernizacyjnych w nieodpowiednich okresach i bez poszanowania odpowiednich przepisów w tym zakresie powodować może niszczenie lęgów (w ramach prowadzenia prac). Ponadto istnieje zagrożenie, że przeprowadzone prace termomodernizacyjne powodować mogą, że dane obiekty nie będą nadawały się do wykorzystania przez występujące tam dotychczas gatunki zwierząt, w tym przede wszystkim ptaków. Biorąc pod uwagę charakter, że okres lęgowy ptaków pokrywa się z czasem przeprowadzania prac termomodernizacyjnych na wolnym powietrzu (wiosna, lato), lokalnie wystąpić może negatywne oddziaływanie na ww. gatunki ptaków.

W celu zachowania różnorodności biologicznej chronionych gatunków ptaków i nietoperzy należy podjąć następujące działania:

- prace powinny być tak prowadzone, aby uniknąć występowania negatywnego oddziaływania na gatunki chronione, tzn. unikać ich płoszenia, zabijania, niszczenia siedlisk, gniazd i jaj, przenoszenia w inne miejsce,
- przed rozpoczęciem prac należy przeprowadzić rozpoznanie czy w rejonie prowadzenia prac (także w strefie bezpośredniego oddziaływania) występują gatunki chronione na podstawie *Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 12 października 2011 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt* (Dz. U. Nr 237, poz. 1419),
- w przypadku stwierdzenia występowania takich gatunków konieczne jest uzyskanie właściwego zezwolenia od organu ochrony środowiska (określonego w art. 56 *ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody* (Dz. U. z 2013 poz. 627) (RDOŚ lub

PRZEWODNICZĄCY RADY

GDOŚ – w zależności od statusu ochronnego danego gatunku), w którym określone będą terminy i warunki wykonywania prac termomodernizacyjnych,

- jeżeli nie jest możliwe odpowiednie dostosowanie harmonogramu i sposobu prowadzenia prac, aby uniknąć zabijania poszczególnych osobników, niszczyć ich siedliska, gniazda, jaja, lub wystąpi konieczność ich przeniesienia, lub też prowadzenia innych zakazanych działań, konieczne jest uzyskanie zgody właściwego organu ochrony środowiska (określonego w art. 56 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2013 poz. 627) na wykonywanie czynności zabronionych w stosunku do gatunków chronionych,
- o ile jest to możliwe, po przeprowadzeniu prac remontowych w obiektach, w których wcześniej gniazdowały ptaki i nietoperze należy umożliwić im dalsze gniazdowanie.

Podsumowując, przed rozpoczęciem prac termomodernizacyjnych należy przeprowadzić inwentaryzację mającą na celu stwierdzenie występowania bądź braku występowania na terenie remontowanych obiektów chronionych gatunków ptaków i nietoperzy. W przypadku, jeżeli prowadzone prace termomodernizacyjne miałyby doprowadzić do niszczenia lęgów i piskląt oraz płoszyć i niepokoić ptaki lub nietoperze podczas prac, konieczne jest zwrócenie się do Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska o wydanie stosownego zezwolenia oraz zapewnić gatunkom, których siedliska zostaną zniszczone, zastępcze miejsce lęgowe.

Podjętym w Programie kierunkiem działania jest również wzrost udziału energii z odnawialnych źródeł. Należy zauważyć, że różnorodność postaci energii odnawialnej przekłada się na różnorodność oddziaływań na środowisko. Ogólnie rzecz biorąc, poza wykorzystaniem biomasy, zaletą energii odnawialnej jest eliminacja wytwarzania odpadów, ścieków i emisji do powietrza na etapie eksploatacji systemu. Negatywne oddziaływanie na środowisko właściwe dla rodzaju prowadzonych prac wystąpi wyłącznie na etapie wykonania obiektów i urządzeń inwestycji energetycznej (prace ziemne, generowanie hałasu i inne). Istotną korzyścią rozwoju odnawialnych źródeł energii jest dywersyfikacja źródeł energii, co podnosi bezpieczeństwo energetyczne oraz obniżenie kosztów wytwarzania energii w gospodarstwach domowych. W związku z powyższym na terenie Gminy Dąbrowa Biskupia planuje się wzrost udziału energii z odnawialnych źródeł między innymi poprzez budowę elektrowni wiatrowych. W chwili obecnej na terenie Gminy nie zostały wyznaczone konkretne tereny pod lokalizację elektrowni wiatrowych, jednak w przypadku podjęcia działań związanych z ich budową należy zwrócić szczególną uwagę na wpływ, jaki inwestycja może

wywrzeć na szlaki migracyjne zwierząt, zwłaszcza ptaków i nietoperzy. Inwestycje związane z budową elektrowni wiatrowych będą poprzedzone badaniami, do których zalicza się:

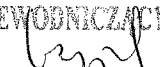
- wstępne rozpoznanie dostępnych informacji i warunków terenowych,
- rejestracją głosów nietoperzy,
- analizą nagrań i wyznaczeniem indeksów aktywności nietoperzy,
- kontrolami potencjalnych kryjówek kolonii rozrodczych nietoperzy,
- kontrolami obiektów mogących stanowić zimowiska nietoperzy.

Zgodnie z „Tymczasowymi wytycznymi dotyczącymi oceny oddziaływania elektrowni wiatrowych na nietoperze” nie należy stawiać elektrowni wiatrowych:

- we wnętrzu lasów i niebędących lasem skupień drzew;
- w odległości mniejszej niż 200 m od granic lasów i niebędących lasem skupień drzew o powierzchni 0,1 ha lub większej;
- w odległości mniejszej niż 200 m oraz brzegów zbiorników i cieków wodnych wykorzystywanych przez nietoperze (nie dotyczy farm *off shore*);
- na obszarach Natura 2000 chroniących nietoperze lub w ich sąsiedztwie – w odległości mniejszej niż 1 km od znanych kolonii rozrodczych i zimowisk nietoperzy z gatunków będących przedmiotem ochrony na danym obszarze;
- na obszarach, na których w regionalnych lub lokalnych opracowaniach dotyczących potencjalnych lokalizacji elektrowni wiatrowych wykluczono ich lokalizację ze względu na stwarzane zagrożenia dla nietoperzy.

W przypadku stwierdzenia możliwości wystąpienia możliwego ograniczenia negatywnego wpływu elektrowni wiatrowych na nietoperze wskazane jest:

- wyłączanie turbin w pewnych okresach w czasie aktywności nietoperzy przy prędkościach wiatru poniżej 6 m/s;
- niezalesianie terenów, na których staną turbiny, i niewprowadzanie ciągów zieleni w ich pobliżu (dotyczy głównie prognoz dla zmian w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, a w raportach może dotyczyć terenów zarządzanych przez inwestora – np. dróg dojazdowych);
- unikanie oświetlania turbin światłem białym – zastrzeżenie to nie dotyczy oświetlenia wynikającego z przepisów dotyczących bezpieczeństwa ruchu powietrznego;
- zachowanie co najmniej 200 m odległości elektrowni wiatrowych od własnych żerowisk i miejsc zwiększonej aktywności nietoperzy, przy czym przyjęta odległość powinna być uzależniona od stwierdzonych gatunków, rodzaju siedliska i innych okoliczności;

PRZEWODNICZĄCY RADY

Mirosława Kozłowska

- zachowanie co najmniej 200 m odległości elektrowni wiatrowych od liniowych elementów krajobrazu (np. alei, szpalerów drzew, innych zadrzewień i zakrzewień), których wykorzystywanie przez nietoperze potwierdzono w wyniku badań;
- rezygnacja z części elektrowni wiatrowych na farmie lub zmiana ich umiejscowienia, w celu uniknięcia lokalizacji elektrowni wiatrowych na przecięciu istotnych szlaków migracji lub w innych miejscach o wysokiej aktywności nietoperzy.

Dodatkowo, w przypadku planowania inwestycji, każdorazowo powinna zostać przeprowadzona inwentaryzacja przyrodnicza, a na jej podstawie - sporządzony raport oddziaływania na środowisko. Dodatkowo elektrownie wiatrowe należy sytuować w takiej odległości od terenów podlegających ochronie akustycznej, która gwarantuje zachowanie na tych terenach dopuszczalnych poziomów hałasu lub w odległości mniejszej przy zastosowaniu skutecznych środków ograniczających emisję hałasu, co najmniej do poziomów dopuszczalnych.

Zgodnie z kierunkami rozwoju Gminy Dąbrowa Biskupia zawartymi w Studium uwarunkowań (...), w zakresie rozwoju energetyki odnawialnej, ustala się:

- na terenie Gminy dopuszcza się możliwość rozwoju energetyki wiatrowej,
- na terenie gminy dopuszcza się możliwość rozwoju biogazowni przy uwzględnieniu następujących zasad:
  - realizacja inwestycji wymaga sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego,
  - miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego na cele biogazowni winien obejmować obszary lokalizacji biogazowni oraz strefy przewidywanych oddziaływań, zwłaszcza złowonnych (odorowych),
  - ustala się zakaz realizacji biogazowni w odległości mniejszej niż 300 m od najbliższego zamieszkanego budynku,
  - przedsięwzięcie należy zlokalizować w sposób eliminujący możliwość zaistnienia negatywnych oddziaływań w stosunku do terenów zabudowanych, to znaczy zachować odpowiednio dużą (adekwatną do zastosowanych technologii) odległość od zabudowy mieszkaniowej lub usługowej (z uwzględnieniem lokalnych warunków mikroklimatycznych, w tym warunków przewietrzania, przeważających kierunków wiatru, itp.). Przy lokalizacji biogazowni należy także uwzględnić konieczność obsługi obiektu w zakresie transportu substratów oraz odpadów pofermentacyjnych, a także konieczność zagospodarowania pofermentów, w tym zwłaszcza wykluczenie możliwości powstania nadmiernych uciążliwości na trasie trans-portu (zarówno substratów, jak i odpadów) oraz wykluczenia możliwości zanieczyszczenia wód,

- dopuszcza się realizację (indywidualnych oraz zbiorczych) systemów wykorzystujących energię geotermalną,
- dopuszcza się realizację systemów wykorzystujących energię słoneczną,
- dopuszcza się realizację systemów bazujących na spalaniu biomasy, chyba, że ustalenia mpzp stanowią inaczej.

Ze względu na konieczność zapewnienia wysokiej, jakości życia mieszkańców, względy przyrodnicze oraz troskę o jakość krajobrazu, na terenie Gminy ustala się następujące zasady rozwoju energetyki wiatrowej:

- adaptuje się istniejące elektrownie wiatrowe na terenie całej gminy (po spełnieniu warunków wynikających z przepisów odrębnych) dopuszcza się lokalizację małych indywidualnych siłowni przydomowych (nie zawodowych) produkujących energię na potrzeby własne inwestora, o wysokości masztu nie przekraczającej 16 m,
- dopuszcza się realizację nowych elektrowni zawodowych, przy spełnieniu warunków określonych poniżej,
- realizacja elektrowni zawodowych wyłącznie na podstawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego,
- miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego na cele energetyki wiatrowej winien obejmować obszary lokalizacji elektrowni oraz strefy przewidywanych oddziaływań akustycznych na ludność (w granicach mpzp zawiera się izofona 40dB),
- ustala się zakaz realizacji siłowni wiatrowych w odległości mniejszej niż 1000 m od najbliższego budynku mieszkalnego,
- w granicach miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego na cele energetyki wiatrowej zakazuje się wprowadzania form zagospodarowania zwiększających atrakcyjność tego terenu dla bytowania ptaków i nietoperzy – w szczególności zakazuje się tworzenia oczek wodnych, tworzenia nowych terenów zielonych, dokonywania nasadzeń drzew i krzewów – powyższy zakaz ma na celu ograniczenie potencjalnych negatywnych skutków eksploatacji siłowni w stosunku do ptaków i nietoperzy,
- dla ochrony gruntów o dużej przydatności dla rolnictwa, drogi dojazdowe do elektrowni wiatrowych oraz infrastrukturę towarzyszącą należy wytyczyć w sposób minimalizujący negatywne oddziaływania na rolniczą przestrzeń produkcyjną oraz w sposób minimalizujący utratę zwartości rolniczej przestrzeni produkcyjnej,
- podczas prac ziemnych związanych z posadawianiem elektrowni oraz realizacją infrastruktury towarzyszącej należy minimalizować degradację gleb,
- dla obszaru miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego na cele energetyki wiatrowej należy sporządzić,

- przedrealizacyjny monitoring ptaków i nietoperzy, którego zakres i poziom szczegółowości należy uzgodnić z Regionalną Dyрекcją Ochrony Środowiska; wyniki monitoringu należy uwzględnić przy podejmowaniu decyzji o wyborze lokalizacji dla poszczególnych siłowni oraz określaniu ich parametrów technicznych i eksploatacyjnych,
- dla obszaru miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego na cele energetyki wiatrowej należy sporządzić „Studium ochrony krajobrazu kulturowego”, którego zakres i poziom szczegółowości, należy uzgodnić z Wojewódzkim Urzędem Ochrony Zabytków; wyniki „Studium...” należy uwzględnić przy podejmowaniu decyzji o wyborze lokalizacji dla poszczególnych siłowni oraz określaniu ich parametrów technicznych i eksploatacyjnych,
- przy lokalizacji elektrowni wiatrowych, w stosunku do istniejących oraz planowanych linii elektroenergetycznych należy zachować odległość w poziomie – liczoną od miejsca posadowienia masztu elektrowni, nie mniejszą niż:
  - o dla linii nn-0,4kV – 12,5 m + promień koła wiatrowego,
  - o dla linii SN-15kV lub 20kV – 15 m + promień koła wiatrowego,
  - o dla linii napięć wyższych niż 20kV – promień koła wiatrowego + 3-krotność średnicy pola wiatrowego,
- przy lokalizacji elektrowni wiatrowych, w stosunku do istniejących dróg publicznych należy zachować odległość równą co najmniej strefie upadku (odległość równą sumie wysokości masztu oraz promienia pola wiatrowego).

Niekontrolowane wypalania oraz lekkomyślne zachowania ludzkie mogą przyczynić się do powstawania pożarów w lasach, a tym samym do zagrożeń życia i zdrowia ludzi, zwierząt, wpływać na zachwianie równowagi przyrodniczej, degradację flory oraz ogólne zniszczenia i zanieczyszczenia wszystkich komponentów środowiska na obszarze leśnym. Uwolnione w trakcie pożaru szkodliwe substancje przekraczają dopuszczalne stężenie w powietrzu i utrudniają funkcjonowanie ekosystemu. Pożary niszczą zazwyczaj duże obszary terenu, powodując straty niemożliwe do odbudowy w krótkim czasie i pozostawiając spustoszenie krajobrazu. Mając na uwadze szeroko rozumianą ochronę środowiska władze Gminy dążyć powinny do podejmowania skutecznych działań prewencyjnych, aby zapobiegać zagrożeniom pożarowym i ich skutkom.

Znaczącym negatywnym oddziaływaniem na środowisko znamionują się również drogowe szlaki komunikacyjne. Podczas przeprowadzonej analizy zidentyfikowano znaczące oddziaływania budowy i eksploatacji dróg o charakterze lokalnym, związane przede wszystkim z przekształceniami powierzchni ziemi, degradacją krajobrazu oraz hałasem. Biorąc pod uwagę emisje hałasu i substancji szkodliwych z silników pojazdów zauważono,

PRZEWODNICZĄCY RADY
[Signature]
Mirosława Kosińska

że są one znaczne i wpływają na stan środowiska naturalnego, w tym powietrza szczególnie w najbliższym otoczeniu dróg, jednak ich wpływ maleje wraz z odległością. Ponadto, kolejnym zagrożeniem dla środowiska naturalnego jest wysokie ryzyko znacznej fragmentacji przestrzeni mogące wystąpić zarówno podczas budowy, jak i eksploatacji dróg. Fragmentacja przestrzeni przyrodniczej wiąże się z niekorzystnymi skutkami m. in. dla ochrony siedlisk i gatunków, ochrony lasów i gospodarki wodnej. Eksploatacja dróg wiąże się z wystąpieniem zmian mikroklimatu, degradacją krajobrazu oraz emisją zanieczyszczeń do atmosfery (spaliny samochodowe, ścieranie nawierzchni itp.) . Ponadto, w bezpośrednim sąsiedztwie drogi mogą wystąpić zmiany w ekosystemach, co jest spowodowane zanieczyszczeniami gleb i wód, gdzie głównym źródłem zanieczyszczeń są spływy z drogi substancji chemicznych stosowanych przy ich utrzymaniu, ścieki wytwarzane w obiektach obsługi pasażerów, wycieki z pojazdów, a także wytwarzane odpady (remonty dróg, ich eksploatacja, np. zmiotki z oczyszczania ulic, odpady z koszy przy miejscach postojowych, „dzikie śmietniki” oraz odpady powstałe w wyniku zdarzeń losowych, w tym wypadków i kolizji drogowych). Zaplanowana w Programie poprawa parametrów istniejących tras komunikacyjnych spowoduje wzrost natężenia ruchu, któremu towarzyszy wzrost emisji spalin i hałasu. Jednak skala bezpośredniego oddziaływania na środowisko inwestycji drogowych jest na ogół lokalna, ograniczona do pasa przyległego terenu. Ponadto poprowadzenie nowej drogi przez obszary niezurbanizowane może nieść za sobą skutki o szerszym zasięgu np. niszczenie obszarów cennych przyrodniczo. Zasięg oddziaływania pośredniego przebudowy lub budowy dróg może być szerszy, gdyż nowa lub w istotnym stopniu zmodernizowana droga stanowi niewątpliwie argument przy wyborze osiedlania się ludności lub lokalizacji innej inwestycji. Tak, więc rozwój powiązań transportowych sprzyjać będzie rozrastaniu się terenów zurbanizowanych, co skutkować będzie zwiększoną presją na tereny przyrodniczo cenne w związku z łatwiejszą do nich dostępnością.

Oprócz negatywnych oddziaływań na środowisko naturalne, inwestycje drogowe, głównie dotyczące ich przebudowy lub modernizacji korzystnie wpływają na poprawę stanu środowiska naturalnego. Poprawa nawierzchni dróg, zwiększenie ich przepustowości oraz tym samym usprawnienie ruchu drogowego na obszarze inwestycji pozwoli na redukcję ilości wydzielanych do atmosfery spalin samochodowych, tak powszechnych w sytuacji natężenia ruchu i jego skumulowania. Poprawa stanu nawierzchni dróg zwiększy bezpieczeństwo ruchu drogowego na terenie Gminy oraz może przyczynić się do skrócenia czasu dojazdu do miejsca przeznaczenia.

Innym źródłem zanieczyszczenia powietrza, może być również istniejąca oczyszczalnia ścieków. W literaturze wyszczególnia się następujące gazy, które mogą być emitowane

w procesie oczyszczania ścieków komunalnych: siarkowodór, amoniak, metan, azot i tlenki azotu, tlenek węgla, lotne związków organicznych, bioareozol złożony z bakterii, wirusów, promieniowców i grzybów. Decydującą – odczuwalną przez ludzi, uciążliwość obiektów związanych z oczyszczaniem ścieków jest emisja substancji zapachowych tzw. odorów, powstających w wyniku zagniwania ścieków lub w trakcie źle prowadzonych procesów technologicznych. Im bliższa lokalizacja oczyszczalni ścieków względem zabudowy mieszkaniowej, tym bardziej odczuwalne są odory pochodzące z funkcjonującej oczyszczalni ścieków. Wszystkie zbiorniki technologiczne miejskiej oczyszczalni są zamknięte, stąd oddziaływanie ich na powietrze atmosferyczne jest znikome – słaba wymiana przestrzeni gazowej zbiorników z otoczeniem, brak bezpośredniego unosu zanieczyszczeń przez wiatr. Ponadto, oczyszczalnia ścieków posiada odpowiednie instalacje i filtry, które zmniejszają ilość wytwarzanych i emitowanych do atmosfery gazów.

Z obecnych obserwacji wynika, że funkcjonująca oczyszczalnia ścieków z pewnością nie powoduje i nie będzie powodować przekroczenia ustalonych wartości odniesienia dla siarkowodoru. W promieniu 500 m od źródeł emisji mogą wystąpić chwilowe przekroczenia progu wyczuwalności siarkowodoru, natomiast stężenia nie osiągają poziomu określanego, jako ledwo wyczuwalny. Niestety nie przeprowadzono dotychczas badań dotyczących uciążliwości odoru dla środowiska i mieszkańców. Należy jednak zakładać, że ustalone standardy środowiskowe w powietrzu atmosferycznym nie zostaną przekroczone oraz nie występuje uciążliwość odorowa.

Zaplanowane inwestycje obejmują tereny już przekształcone w wyniku działalności człowieka. W związku, z czym, przebudowa planowanych dróg nie będzie znacząco zmieniała krajobrazu, a ze względu na wykonanie nowej konstrukcji nawierzchni poprawią się wartości architektoniczne terenu. Ze względu na zmodernizowane nawierzchnie ulegnie poprawie bezpieczeństwo i płynność ruchu drogowego. Natomiast ilość zużywanego paliwa zostanie zmniejszona, a więc redukcji ulegnie emisja szkodliwych spalin do powietrza atmosferycznego. Zmniejszy się również hałas wynikający dotychczas z ruchu z bardzo małymi prędkościami przy dużych obrotach silników po trudno przejezdnych szlakach komunikacyjnych, z licznymi uszkodzeniami. Przewiduje się, że eksploatacja przebudowywanych i zmodernizowanych w ramach Programu dróg, nie będzie powodować przekroczeń dopuszczalnych standardów zanieczyszczenia powietrza atmosferycznego, przy przyjętych do analiz natężeniu ruchu samochodów. Maksymalne zanieczyszczenie powietrza wystąpi w pasie drogowym. Poza pasem drogowym zanieczyszczenie powietrza będzie kształtować się dużo poniżej wartości dopuszczalnych.

Aby zapewnić jak najmniejszą ingerencję planowanych inwestycji drogowych w środowisko, wykonawcy w trakcie realizacji robót budowlanych będą przestrzegali obowiązujących norm

i przepisów w zakresie ochrony środowiska naturalnego, a także zapewnią ochronę dla osób oraz własności publicznej, poprzez unikanie uciążliwości, skażenia środowiska i hałasu.

Wykorzystanie paliw alternatywnych w środkach transportu drogowego, budownictwie, przemyśle i rolnictwie przyczyni się do zmniejszenia emisji związków toksycznych do powietrza atmosferycznego, co w konsekwencji wpływa na ochronę zdrowia i środowiska, oraz wspiera proekologiczne postawy wśród mieszkańców Gminy.

Zastosowanie w instalacjach budynków użyteczności publicznej rozwiązań opartych na odnawialnych źródłach energii prowadzi do redukcji zanieczyszczeń uwalnianych i emitowanych do atmosfery podczas wykorzystania tradycyjnych źródeł energii, a tym samym przeciwdziała pogarszaniu się stanu powietrza. Zastąpienie tradycyjnych źródeł energii jej odnawialnymi nośnikami ma na celu zahamowanie dalszej degradacji środowiska poprzez zniwelowanie wydzielania szkodliwych produktów energetyki konwencjonalnej, takich jak tlenki siarki, azotu, węgla i pyłów, do powietrza. Przeciwdziałanie pogarszaniu się jakości powietrza atmosferycznego wywiera pośredni wpływ na zdrowie ludzi, zwierząt oraz funkcjonowanie roślin. Jednym z priorytetów działań samorządów powinno być ograniczenie negatywnego wpływu sektora energetycznego na otoczenie.

W tabeli 15 wskazano możliwe oddziaływania poszczególnych przedsięwzięć na środowisko naturalne.

Tabela 15. Wpływ zadań Programu z zakresu ochrony powietrza na poszczególne komponenty środowiska, zdrowie i dobra kultury

Cel zadania	L.p.	Zadanie	Przewidywane znaczące oddziaływania (w tym oddziaływania bezpośrednie, pośrednie, wtórne, skumulowane, krótkoterminowe, średnioterminowe i długoterminowe, stałe i chwilowe oraz pozytywne i negatywne) na następujące zagadnienia i aspekty środowiska:										
			Obszary Natura 2000	Różnorodność biologiczna	Zdrowie ludzi	Zwierzęta	Rośliny	Wody	Jakość powietrza	Powierzchnia ziemi i gleby	Krajobraz	Klimat akustyczny	Dobra kultury
Ochrona powietrza	1	Ograniczenie niskiej emisji z sektora komunalnego poprzez działania termomodernizacyjne budynków użyteczności publicznej i budynków mieszkalnych	N	0	0	0	0	0	+	0	0	0	0
	2	Zmiana systemu ogrzewania na bardziej efektywny ekologicznie i energetycznie, w tym wymiana ogrzewania bardziej ekologiczne	0	0	+	+	+	0	+	0	0	0	0

Cel zadania	L.p.	Zadanie	Przewidywane znaczące oddziaływania (w tym oddziaływania bezpośrednie, pośrednie, wtórne, skumulowane, krótkoterminowe, średnioterminowe i długoterminowe, stałe i chwilowe oraz pozytywne i negatywne) na następujące zagadnienia i aspekty środowiska:										
			Obszary Natura 2000	Różnorodność biologiczna	Zdrowie ludzi	Zwierzęta	Rośliny	Wody	Jakość powietrza	Powierzchnia ziemi i gleby	Krajobraz	Klimat akustyczny	Dobra kultury
	3	Redukcja zanieczyszczeń pochodzących z transportu poprzez budowę oraz modernizację dróg i ciągów komunikacyjnych oraz budowę ścieżek rowerowych	0	-	0/+	0/-	0/-	0/-	0/+	0/-	0/-	0/+	0
	4	Zastępowanie węgla ekologicznymi nośnikami ciepła	0	0	+	+	+	0	+	0	0	0	0
	5	Promocja korzystania z publicznych środków transportu	0	0/+	+	+	+	0	+	0	0	0	0/+
	6	Promocja i wspieranie wykorzystania odnawialnych źródeł energii	0	0/+	0	0	0	0	+	0	0	0	0/+

„+” oddziaływanie pozytywne „-” oddziaływanie negatywne „0” brak oddziaływania „+/-” oddziaływanie pozytywne i negatywne „N” brak możliwości określenia oddziaływania

5.2.3. Ochrona przed hałasem

Na terenie analizowanej jednostki samorządu terytorialnego głównym problemem jest hałas komunikacyjny, przy czym hałas przemysłowy ma mniejsze znaczenie.

Hałas komunikacyjny związany jest przede wszystkim ze stałym wzrostem natężenia ruchu i rozwojem sieci drogowej. Przedsięwzięcia w tym zakresie bezpośrednio związane są z inwestycjami budowy i przebudowy dróg na terenie Gminy, które ujęte zostały w części 5.2.2. dotyczącej ochrony powietrza, gdzie również dość szczegółowo opisano niekorzystne oddziaływanie przedmiotowych przedsięwzięć na środowisko naturalne. Przewidziane modernizacje i przebudowy istniejących drogowych szlaków komunikacyjnych mają jednak przede wszystkim na celu ograniczenie emisji hałasu komunikacyjnego i jego negatywnego oddziaływania na człowieka oraz budynki. Aby to zrealizować, Gmina podjęła się edukować ekologicznie mieszkańców, a także promować komunikację zbiorową, czy transport rowerowy.

Należy nadmienić, iż przedsięwzięcia zwiększające płynność ruchu, zwłaszcza na obszarach zwartej zabudowy, a także wyprowadzające ruch tranzytowy z centrów miast, przyczyniają się bezpośrednio do istotnego zmniejszenia ryzyka zdrowotnego powodowanego przez hałas. Kolejną korzyścią związaną z przebudową i modernizacją dróg jest zmniejszenie

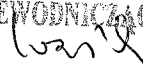
drgań i wibracji, które mogą powodować uszkodzenia budynków. Ograniczenie emisji hałasu komunikacyjnego można uzyskać nie tylko poprzez poprawę stanu nawierzchni drogi, ale także poprzez poprawę płynności ruchu uzyskaną dzięki takim zabiegom jak: poszerzenie drogi, wydzielenie pasów do skrętu w rejonie skrzyżowań, budowa zatok w rejonie przystanków komunikacji, budowa przestrzeni parkingowych, zmiana geometrii łuków, zmiana geometrii skrzyżowań w tym budowa skrzyżowań wielopoziomowych i inne działania o podobnym charakterze. Jednak należy pamiętać, że korzystne efekty w tym zakresie mogą być jednocześnie niwelowane przez wzrost płynności ruchu, któremu towarzyszy jednoczesny wzrost jego natężenia.

Szczególne znaczenie dla ochrony środowiska naturalnego z zakresu ochrony środowiska mają także działania prowadzące do zidentyfikowania i zinwentaryzowania terenów, na których występują przekroczenia dopuszczalnych wartości hałasu. Dzięki nim, bowiem można prowadzić efektywne działania ograniczającego jego skutki np. poprzez budowę ekranów akustycznych, wymianę okien na dźwiękoszczelne, modernizację dróg i torowisk.

Aktualna inwentaryzacja źródeł uciążliwości akustycznej pozwoli na bieżącą kontrolę przyczyn hałasu w Gminie i jednocześnie umożliwi wybór odpowiedniej strategii przeciwdziałania jego skutkom. Przeprowadzanie regularnych badań i pomiarów jest ważnym zadaniem z punktu widzenia ochrony zdrowia ludzkiego, jako że pozwala na zastosowanie właściwych rozwiązań w walce z najbardziej uciążliwymi źródłami hałasu.

Także wymiana stolarki okiennej w budynkach narażonych na oddziaływanie hałasu na poziomie ponadnormatywnym w znacznym stopniu wpływa na ochronę zdrowia ludzi i umożliwia ich prawidłowe funkcjonowanie. Dbałość o właściwe zabezpieczenie przed szkodliwym wpływem wysokiego poziomu hałasu, będącego jednym z najbardziej aktualnych zagrożeń cywilizacyjnych, należy do ważnych zadań Gminy.

W tabeli 16 wskazano możliwe oddziaływania poszczególnych przedsięwzięć na środowisko naturalne.

PRZEWODNICZĄCY RADY

Mirosława Kosińska

Tabela 16. Wpływ zadań Programu z zakresu ochrony przed hałasem na poszczególne komponenty środowiska, zdrowie i dobra kultury

Cel zadania	L.p.	Zadanie	Przewidywane znaczące oddziaływania (w tym oddziaływania bezpośrednie, pośrednie, wtórne, skumulowane, krótkoterminowe, średnioterminowe i długoterminowe, stałe i chwilowe oraz pozytywne i negatywne) na następujące zagadnienia i aspekty środowiska:										
			Obszary Natura 2000	Różnorodność biologiczna	Zdrowie ludzi	Zwierzęta	Rośliny	Wody	Jakość powietrza	Powierzchnia ziemi i gleby	Krajobraz	Klimat akustyczny	Dobra kultury
Ochrona przed hałasem	1	Modernizacja i budowa nawierzchni dróg z infrastrukturą	0	0	+	0	0	0	+	0	0	+	0
	2	Rozbudowa i modernizacja lokalnego układu komunikacyjnego	0	0	+	0	0	0	+	+	0	+	0
	3	Utrzymanie i urządzenie istniejących dróg gminnych	0	0	+	0	0	0	+	0	0	+	0

„+” oddziaływanie pozytywne „-” oddziaływanie negatywne „0” brak oddziaływania „+/-” oddziaływanie pozytywne i negatywne „N” brak możliwości określenia oddziaływania

5.2.4. Ochrona przed promieniowaniem elektromagnetycznym

W celu ograniczenia negatywnego oddziaływania promieniowania elektromagnetycznego na ludzi i środowisko konieczne jest zidentyfikowanie obszarów narażenia na to promieniowanie, wyznaczanie obszarów bez zabudowy i uwzględnianie takich obszarów, i wynikających z tego ograniczeń, w planach zagospodarowania przestrzennego i decyzjach lokalizacyjnych. Niezbędne jest także podniesienie świadomości społeczeństwa w zakresie źródeł oddziaływania pól elektromagnetycznych. W ramach tego zakresu realizowane będą zadania, które umożliwią ograniczenie narażenia organizmów na promieniowanie elektromagnetyczne.

Źródłami niejonizującego promieniowania elektromagnetycznego mającego negatywny wpływ na środowisko naturalnego są:

- linie przesyłowe energii elektrycznej,
- stacje elektroenergetyczne,
- stacje radiowe i telewizyjne,
- stacje telefonii komórkowej,
- urządzenia diagnostyczne,
- niektóre urządzenia przemysłowe.

Aktualnie najbardziej rozpowszechnionym rodzajem obiektów radiokomunikacyjnych są stacje telefonii komórkowej. W ich otoczeniu pola elektromagnetyczne o wartościach

wyższych od dopuszczalnych występują nie dalej niż kilkadziesiąt metrów od samych anten i na wysokości ich zainstalowania.

Oddziaływanie linii energetycznych wysokiego napięcia oraz pozostałych obiektów emitujących pole elektromagnetyczne na otoczenie ma miejsce w dwóch okresach: w fazie budowy urządzeń oraz podczas ich eksploatacji.

Podczas budowy przedmiotowych obiektów ulegają zniszczeniu gleby znajdujące się w ich bezpośrednim otoczeniu z racji pracy ciężkiego sprzętu transportowo-budowlanego przy wykopach pod fundamenty, montażu i ustawianiu słupów oraz w przypadku linii elektroenergetycznych: naciąganiu przewodów. W miejscach ustawienia słupów linii elektroenergetycznych następuje wyłączenie z dotychczasowego użytkowania terenów (0,6–1,2 a na stanowisko), tj. 2–5 a na 1 km linii. Może mieć również miejsce wycinka podstawowa w miejscu przebiegu przez lasy – szerokości 18 do 50 m, czyli utrata 180–500, a powierzchni leśnej na 1 km linii [PN 1998].

W trakcie eksploatacji oddziaływanie obiektów emitujących pole elektromagnetyczne, w tym linii elektroenergetycznych na środowisko sprowadzić można do:

- zakłóceń radioelektrycznych,
- hałasu,
- ujemnego wpływu na organizmy żywe.

Zakłócenia radiowo-telewizyjne są wynikiem wyładowań niezupełnych (ulotowych) lub też zupełnych czyli iskrowych [Pr. zb. 1997].

Hałas generowany przez obiekty elektroenergetyczne, w tym linie elektroenergetyczne, jest związany ze zjawiskiem ulotu, a jego natężenie zależy od warunków pogodowych - w warunkach dobrej pogody poziom hałasu jest znacznie niższy niż w warunkach opadu deszczowego czy mgły.

Dopuszczalny poziom hałasu powodowanego przez napowietrzne linie energetyczne zawiera się aktualnie, w zależności od przeznaczenia terenu, w granicach 45 - 50 dB w dzień i 40 - 45 dB w nocy [Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2007 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku (Dz. U. Nr 120, poz. 826 ze zm.)].

Oddziaływanie obiektów emitujących promieniowanie elektroenergetyczne na żywe organizmy związane jest głównie z oddziaływaniem pola EM (pole elektromagnetyczne). Należy zauważyć, iż pole elektromagnetyczne niekorzystnie zmienia warunki bytowania człowieka negatywnie wpływając na przebieg procesów życiowych organizmu oraz przyczyniając się do powstawania zaburzeń funkcji ośrodkowego układu nerwowego,

układów: rozrodczego, hormonalnego i krwionośnego oraz narządów słuchu i wzroku. Z tego względu warto edukować społeczeństwo w zakresie źródeł emisji i oddziaływania pól elektromagnetycznych.

Ponadto obecność pól elektromagnetycznych ma również degenerujący wpływ na rośliny i zwierzęta:

- u roślin – opóźniony wzrost i zmiany w budowie zewnętrznej,
- u zwierząt – zaburzenia neurologiczne, zakłócenia wzrostu, żywotności i płodności.

W związku z powyższym zaplanowane w ramach Programu zadania będą oddziaływać na środowisko naturalne, w tym środowisko życia człowieka zarówno w fazie budowy obiektów (wyłączenia terenów z dotychczasowego użytkowania, uszkodzenia gleb, wycinka lasów) oraz podczas ich eksploatacji (zakłócenia radioelektryczne, hałas, ujemny wpływ na ludzi, rośliny i zwierzęta). Nie zmienia to jednak faktu, iż obiekty te na obecnym poziomie cywilizacyjnym są niezbędne ze społeczno-gospodarczego punktu widzenia.

Współczesna nauka nie potrafi jednoznacznie określić, jakie natężenie pola elektromagnetycznego jest dla człowieka całkowicie bezpieczne, gdyż skutki mogą się sumować i ujawnić dopiero w następnych pokoleniach. Ponadto wrażliwość na nie ludzi jest różna. Dlatego każdy projekt, budowy obiektów i montażu urządzeń emitujących promieniowanie elektromagnetyczne oraz przeprowadzenia linii elektromagnetycznych musi opierać się na wnikliwych opracowaniach ekofizjograficznych i solidnej ocenie oddziaływania na środowisko wskazującej rozwiązania wariantowe realizacji przedmiotowych inwestycji, zapewniające jak najniższe straty i ograniczenia funkcjonowania środowiska przyrodniczego.

Badanie pól elektromagnetycznych oraz inwentaryzacja źródeł emisji tych pól, co pozwoli na ocenę skali zagrożenia polami, co umożliwi ochronę ludności przed wzrostem poziomów pól elektromagnetycznych ponad wartości dopuszczalne, a także pozwoli uchronić przed ich negatywnym wpływem pobliski świat roślinny i zwierzęcy.

W tabeli 17 wskazano możliwe oddziaływania poszczególnych przedsięwzięć na środowisko naturalne.

PRZEWODNICZĄCY RADY
Mirosława Kozłowska

Tabela 17. Wpływ zadań Programu z zakresu ochrony przed promieniowaniem elektromagnetycznym na poszczególne komponenty środowiska, zdrowie i dobra kultury

Cel zadania	L.p.	Zadanie	Przewidywane znaczące oddziaływania (w tym oddziaływania bezpośrednie, pośrednie, wtórne, skumulowane, krótkoterminowe, średnioterminowe i długoterminowe, stałe i chwilowe oraz pozytywne i negatywne) na następujące zagadnienia i aspekty środowiska:										
			Obszary Natura 2000	Różnorodność biologiczna	Zdrowie ludzi	Zwierzęta	Rośliny	Wody	Jakość powietrza	Powierzchnia ziemi i gleby	Krajobraz	Klimat akustyczny	Dobra kultury
Ochrona przed promieniowaniem elektromagnetycznym	1	Wprowadzenie do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego zapisów poświęconych ochronie przed polami elektromagnetycznymi (w tym zasad lokalizacji instalacji emitujących pola elektromagnetyczne z uwzględnieniem walorów krajobrazowych)	0	+	+	+	+	0	0	0	+	0	0
	2	Wnikliwe prowadzenie postępowań w sprawie oceny oddziaływania planowanych przedsięwzięć	0	+	+	+	+	0	0	0	0	0	0
	3	Ograniczenie emisji promieniowania niejonizującego do środowiska poprzez preferowanie niskokonfliktowych lokalizacji źródeł promieniowania niejonizującego	+	+	+	+	0	0	0	0	0	0	0

„+” oddziaływanie pozytywne, „-” oddziaływanie negatywne, „0” brak oddziaływania „+/-” oddziaływanie pozytywne i negatywne, „N” brak możliwości określenia oddziaływania

5.2.5. Ochrona przed poważnymi awariami i zagrożeniami naturalnymi

Wszelkie działania mające na celu ograniczanie i zwalczanie oraz przeciwdziałanie skutkom poważnych awarii przemysłowych, wypadkom związanym z przewozem substancji niebezpiecznych są z pewnością korzystne dla środowiska i zdrowia człowieka.

Wdrażanie systemów ratowniczo-gaśniczych, doposażenie jednostek ratowniczo – gaśniczych w sprawny, odpowiedni technologicznie, nowoczesny sprzęt i pojazdy, pozwala na stworzenie jednolitego i spójnego układu podmiotów ratowniczo – gaśniczych. W konsekwencji pozwala to na podejmowanie skutecznych działań prewencyjnych oraz ratowniczych w sytuacjach zagrożeń życia i zdrowia mieszkańców lub całego ekosystemu. Przekłada się to na efektywną ochronę wszystkich komponentów środowiska, zarówno elementówżywionych, jak i nieożywionych (zwierząt, roślin, jakości wód, powietrza i gleb).

PRZEWODNICZĄCY RADY
Miroslawa Kozłowska

Jednym z głównych działań, podjętych przez Gminę jest budowa i modernizacja infrastruktury pozwalającej na zwiększenie retencji wody w sposób techniczny i nietechniczny. Zwiększy to zdolność do gromadzenia zasobów wodnych i przetrzymywania ich przez dłuższy czas w środowisku biotycznym i abiotycznym, a w konsekwencji ograniczy prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi na obszarze Gminy.

Ze względu na ogromną wagę skuteczności działań prewencyjno-ratowniczych plany operacyjno-ratownicze powinny też opracowywać zakłady o dużym i zwiększonym ryzyku wystąpienia awarii, ponieważ w razie ich wystąpienia pozwalają one na zminimalizowanie negatywnych oddziaływań na środowisko i zdrowie ludzi.

Jednym z kierunków działań, dążących do ograniczenia ryzyka wypadku przy transporcie substancji niebezpiecznych jest właściwa organizacja ich przewozu, dobór odpowiedniej trasy oraz pory przejazdu. Wyprowadzenie tej kategorii ruchu poza obszar zabudowy dzięki budowie nowych obwodnic służy poprawie bezpieczeństwa. Systematyczna dbałość o stan dróg, którymi odbywa się transport substancji o znacznym potencjale zagrożenia, prawidłowe ich oznakowanie, utrzymanie w zimie itp. również przyczyniają się pośrednio do zwiększenia bezpieczeństwa przewozu materiałów niebezpiecznych.

Poza tym zaplanowane w Programie doposażenie jednostek ratowniczo – gaśniczych, obejmujące zakup nowoczesnego technologicznie sprzętu oraz pojazdów, bezpośrednio związane jest z prowadzeniem zadań prewencyjnych, mających na celu przeciwdziałanie zagrożeniom naturalnym, takim jak powódzie, pożary, które prowadzą do olbrzymich strat w przyrodzie. Natomiast w przypadku wystąpienia klęsk żywiołowych – łagodzenie ich szkodliwych skutków dla środowiska. Dzięki nowo zakupionemu specjalistycznemu sprzętowi ratowniczo - gaśniczemu, w tym pojazdów ratowniczo - gaśniczych możliwe będzie szybsze docieranie na miejsce wypadków bądź katastrof oraz efektywniejsze usuwanie ich skutków, co bezpośrednio będzie rzutować na rozmiary poniesionych szkód środowiskowych.

Program zakłada również prowadzenie działań edukacyjno-informacyjnych dla mieszkańców Gminy w zakresie prewencji oraz reguł postępowania w przypadku wystąpienia poważnej awarii lub klęski żywiołowej. Akcja informacyjna, mająca na celu zapoznanie mieszkańców z ewentualnymi zagrożeniami oraz zasadami działania w sytuacji niebezpieczeństwa, pozwala na kształtowanie świadomych postaw obywatelskich i wdrażanie prawidłowych zachowań w sytuacjach wymagających podjęcia natychmiastowych i zdecydowanych działań. Działalność edukacyjna Gminy przyczynia się do podnoszenia świadomości jej mieszkańców na wypadek awarii lub klęski żywiołowej, co w konsekwencji prowadzi do rozważnego i zgodnego z zasadami postępowania w przypadku zagrożenia życia i zdrowia. Rzetelna informacja pochodząca od instytucji i służb wyspecjalizowanych w tego typu

zagrożeniach stanowi podstawę wiedzy i niezastąpiony sposób dotarcia do mieszkańców z katalogiem zasad mogących ratować życie. Szeroko zakrojona działalność edukacyjno-informacyjna Gminy niesie ze sobą pozytywny wymiar w zakresie podnoszenia poziomu wiedzy oraz świadomości i tym samym przyczynia się do ochrony ludzi i środowiska. Utrwalanie właściwych kierunków postępowania w sytuacjach bezpośredniego zagrożenia zdrowia i życia przekłada się również na lepsze rozumienie niebezpieczeństwa sytuacji i umożliwi podjęcie działań zapobiegających lub niwelujących skutki takich sytuacji. Swoją świadomą postawą mieszkańcy Gminy pośrednio podejmują działania chroniące całość środowiska ich otaczającego, wpływając na losy zwierząt i roślin, stan wód czy ziem.

Edukacja ekologiczna odgrywa kluczową rolę w kształtowaniu świadomości ekologicznej mieszkańców Gminy, a potrzeba permanentnych działań edukacyjnych wynika z ogólnej oceny aktualnego stanu świadomości ekologicznej społeczności powiatu łaskiego oraz efektywności dotychczasowych form edukacji ekologicznej jej mieszkańców. Edukacja mieszkańców jest działaniem długofalowym i odbywa się poprzez takie formy nauczania jak m.in. konferencje, szkolenia, warsztaty, kampanie informacyjne, akcje edukacyjne, publikacje, filmy, foldery, plakaty, wystawy, itp.

W tabeli 18 wskazano możliwe oddziaływania poszczególnych przedsięwzięć na środowisko naturalne.

Tabela 18. Wpływ zadań Programu z zakresu ochrony przed poważnymi awariami i zagrożeniami naturalnymi na poszczególne komponenty środowiska, zdrowie i dobra kultury

Cel zadania	L.p.	Zadanie	Przewidywane znaczące oddziaływania (w tym oddziaływania bezpośrednie, pośrednie, wtórne, skumulowane, krótkoterminowe, średnioterminowe i długoterminowe, stałe i chwilowe oraz pozytywne i negatywne) na następujące zagadnienia i aspekty środowiska:										
			Obszary Natura 2000	Różnorodność biologiczna	Zdrowie ludzi	Zwierzęta	Rośliny	Wody	Jakość powietrza	Powierzchnia ziemi i gleby	Krajobraz	Klimat akustyczny	Dobra kultury
Ochrona przed poważnymi awariami i zagrożeniami naturalnymi	1	Współdziałanie i współpraca z jednostkami ratowniczymi, specjalistami i ekspertami w zakresie wystąpienia na terenie Gminy poważnych awarii przemysłowych i klęsk żywiołowych	0	0	+	0	0	0	0	0	0	0	0
	2	Utrzymywanie w gotowości sprawnego systemu zapobiegawczo-interwencyjno-ratunkowego na wypadek	0	0	+	+	+	+	+	+	+	0	+

Cel zadania	L.p.	Zadanie	Przewidywane znaczące oddziaływania (w tym oddziaływania bezpośrednie, pośrednie, wtórne, skumulowane, krótkoterminowe, średnioterminowe i długoterminowe, stałe i chwilowe oraz pozytywne i negatywne) na następujące zagadnienia i aspekty środowiska:											
			Obszary Natura 2000	Różnorodność biologiczna	Zdrowie ludzi	Zwierzęta	Rośliny	Wody	Jakość powietrza	Powierzchnia ziemi i gleby	Krajobraz	Klimat akustyczny	Dobra kultury	
		wystąpienia poważnej awarii lub klęski żywiołowej												
	3	Prowadzenie działań edukacyjno-informacyjnych dla mieszkańców Gminy o możliwościach zapobiegania i zasadach postępowania w przypadku wystąpienia poważnej awarii lub klęski żywiołowej	0	0	+	+	+	+	+	+	0	0	+	

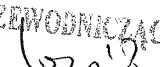
„+” oddziaływanie pozytywne „-” oddziaływanie negatywne „0” brak oddziaływania „+/-” oddziaływanie pozytywne i negatywne „N” brak możliwości określenia oddziaływania

5.2.6. Ochrona przyrody i krajobrazu

Wszystkie działania w Programie z zakresu ochrony przyrody i krajobrazu mają na celu poprawę stanu przyrody na terenie analizowanej jednostki samorządu terytorialnego poprzez zachowanie bioróżnorodności, ochronę siedlisk, walorów przyrodniczych i krajobrazowych oraz powstrzymanie systematycznie postępującej fragmentacji ekosystemów.

Inwentaryzacja, czyli spis podstawowych elementów środowiska, pozwala ustalić aktualny stan przyrody danego obszaru i stanowi punkt wyjścia do jego waloryzacji, czyli do przyporządkowania poszczególnym elementom różnych kategorii (walorów) w zależności od wartości przyrodniczej. Taka procedura umożliwia ocenę stanu składników środowiska w Gminie oraz wskazanie cennych przyrodniczo obiektów, a następnie odpowiednich form ich ochrony na obszarze Gminy.

Szczególną rolę w ochronie różnorodności biologicznej spełniają lasy, które pomimo znaczących przekształceń nadal zachowują duży stopień naturalności, cechują się znacznym zróżnicowaniem siedlisk oraz stanowią ostoje wielu gatunków roślin i zwierząt. Ponadto, zbiorowiska leśne stanowią znaczące ogniwo spajające inne ekosystemy, bezpośrednio wpływając na ich stan.

PRZEWODNICZĄCY RADY

 Mirosława Kozłowska

W związku z powyższym szczególne znaczenie mają wszystkie działania, które poprawiają stan zdrowotny istniejących już lasów oraz przywracają właściwą strukturę drzewostanu. Szczególnej uwagi wymagają lasy prywatne, które w większości z powodu trudnej sytuacji finansowej właścicieli nie są w należyty sposób zagospodarowane i chronione.

Gospodarka leśna winna być prowadzona według reguł postępowania uwzględniających wymogi ochrony prawnej konkretnych obszarów przyrodniczych, chronionych ze względu na ich szczególną wartość środowiskową i potrzebę zachowania w stanie jak najmniej zmienionym ingerencją człowieka. Utrzymanie istniejących form ochrony przyrody i tworzenie nowych obszarów w tym zakresie ma na celu zapewnienie trwałego zachowania gatunków zwierząt i roślin, zagrożonych wyginięciem w wyniku zmian środowiskowych spowodowanych działalnością człowieka oraz objęcie specjalną ochroną większego zakresu gatunków narażonych na wymarcie. Zachowanie w stanie naturalnym lub niewiele zmienionym obszarów o cennych walorach przyrodniczych służy ochronie całego ekosystemu oraz zabezpiecza niezwykle wartościowe obiekty przyrodnicze. Tworzenie nowych obszarów chronionych umożliwi objęcie ochroną nowych gatunków i miejsc, co w konsekwencji prowadzi do zabezpieczenia większej ilości elementów środowiska przed degradacją. Plany zagospodarowania przestrzennego Gminy powinny uwzględniać prawne formy ochrony przyrody, tak, aby inwestycje na obszarze gminnym nie naruszały terenów chronionych ze względu na szczególne i cenne walory przyrodnicze.

Gmina, mając na celu zwiększenie lesistości na swoim obszarze, ma za zadanie przeprowadzanie akcji zalesiania gruntów o niskiej klasie bonitacji, aby poszerzyć powierzchnię zajmowaną przez lasy przy jednoczesnym wykorzystaniu nieużytków porolnych, bagien, torfowisk czy terenów zdegradowanych działalnością człowieka.

Należy nadmienić, że przedsięwzięcia z zakresu ochrony zasobów leśnych oraz poprawy ich stanu korzystnie wpływają również na pozostałe elementy środowiska jak powietrze, zasoby wodne czy glebowe oraz pośrednio na zdrowie ludzi.

Podkreślić jednak należy, że w związku z tym, iż niewłaściwie prowadzone zalesienia mogą skutkować zniszczeniem cennych siedlisk przyrodniczych i stanowisk chronionych gatunków, jak murawy kserotermiczne lub terenów występowania gniewosza plamistego, każdorazowo przed zalesieniem terenu należy wykonać rozpoznanie przyrodnicze.

Zadania z zakresu ochrony przyrody i krajobrazu, niewątpliwie korzystnie oddziałują w każdym możliwym aspekcie na ekosystem. W związku z tym, nie przewiduje się negatywnych oddziaływań w czasie i po ich realizacji.

PRZEWODNICZĄCY RADY
Mirostawa Kosińska

W tabeli 19 wskazano możliwe oddziaływania poszczególnych przedsięwzięć na środowisko naturalne.

Tabela 19. Wpływ zadań Programu z zakresu ochrony przyrody i krajobrazu na poszczególne komponenty środowiska, zdrowie i dobra kultury

Cel zadania	L.p.	Zadanie	Przewidywane znaczące oddziaływania (w tym oddziaływania bezpośrednie, pośrednie, wtórne, skumulowane, krótkoterminowe, średnioterminowe i długoterminowe, stałe i chwilowe oraz pozytywne i negatywne) na następujące zagadnienia i aspekty środowiska:										
			Obszary Natura 2000	Różnorodność biologiczna	Zdrowie ludzi	Zwierzęta	Rośliny	Wody	Jakość powietrza	Powierzchnia ziemi i gleby	Krajobraz	Klimat akustyczny	Dobra kultury
Ochrona przyrody i krajobrazu	1	Racjonalne gospodarowanie cennymi zasobami przyrodniczymi Gminy	0	+	+	+	+	0	+	+	+	0	0
	2	Zalesianie gruntów	0	+/-	+	+/-	+/-	0	+	+	+	+	0
	3	Przywracanie i zachowanie drożności korytarzy ekologicznych	0	+	0	+	+	0	0	0	+	0	0
	4	Tworzenie nowych form ochrony przyrody	N	+	+	+	+	+	0	+	+	0	0
	5	Promocja walorów przyrodniczych Gminy	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

„+” oddziaływanie pozytywne „-” oddziaływanie negatywne „0” brak oddziaływania „+/-” oddziaływanie pozytywne i negatywne „N” brak możliwości określenia oddziaływania

5.2.7. Ochrona powierzchni ziemi i gleb przed degradacją

Degradację gleb powoduje m.in. złe wykorzystywanie nawozów i środków ochrony roślin, niewłaściwie zabiegi agrotechniczne, a także odpady składowane w miejscach na ten cel nieprzeznaczonych oraz zbyt duże nawodnienie lub przesuszenie gruntów rolnych.

Do ochrony powierzchni gleby i ziemi przyczynią się przedsięwzięcia związane z edukacją ekologiczną rolników i prowadzeniem konkursów dla rolników i działkowców, a także rekultywacja, ochrona i poprawa, jakości gruntów rolnych. Konieczna jest, bowiem właściwa edukacja w zakresie prowadzonych prac agrotechnicznych, zapobiegających degradacji rolniczej gleb (np. wapnowanie zakwaszonej gleby, przestrzeganie dawek stosowanych nawozów oraz środków ochrony roślin, poprzeczno-stokowy układ działek i pól, dobór roślin i płodozmiany przeciwerozyjne, fitomelioracje przeciwdziałające splywom powierzchniowym). Działania te przyczynią się do zachowania właściwego chemizmu gleb i zapobiegają ich degradacji. Natomiast właściwe postępowanie z środkami ochrony roślin i nawozami pozwoli

ograniczyć przedostawanie się pierwiastków biogennych do wód podziemnych i powierzchniowych, co jest szczególnie ważne w przypadku zbiorników wodnych, ponieważ spływające z pól nawozy powodują eutrofizację wód.

Korzystne oddziaływanie na gleby będzie miało również podnoszenie świadomości mieszkańców o zagrożeniu i degradującym oddziaływaniu wypalania traw. Podczas wypalania traw giną chronione, cenne gatunki roślin, następuje selekcja negatywna (giną cenne gatunki, a pozostają jedynie rośliny głęboko korzeniące się), zniszczona zostaje flora bakteryjna przyspieszająca rozkład resztek roślinnych i asymilację azotu atmosferycznego. Łąki, brzegi rzek, zakrzaczenia i zadrzewienia śródpolne są ostoją ptaków i innych zwierząt, które giną wraz z płonącą roślinnością. Podczas wypalania traw giną także owady pełniące istotne funkcje ekologiczne w agrocenozach (niszczenie szkodników, zapylanie). Ponadto należy zauważyć, że podczas wypalania traw do atmosfery przedostają się duże ilości dwutlenku węgla, siarki i węglowodorów aromatycznych, w tym kancerogennego benzo/a/pirenu. W związku z powyższym przewiduje się, że podjęcie działań mających na celu podwyższenie świadomości ekologicznej mieszkańców, w tym przede wszystkim rolników i działkowców, unaoczní im szkody, jakie wyrządzają środowisku naturalnemu swoimi świadomymi lub nieświadomymi działaniami ingerującymi w powierzchnię ziemi i gleby. Upowszechnianie zasad „Kodeksu dobrej praktyki rolniczej” przyczyni się, więc do prawidłowego funkcjonowania całego ekosystemu i co się z tym wiąże bytowania zwierząt, rozwoju roślinności oraz ich różnorodności biologicznej.

Badanie, jakości gleby i ziemi prowadzone jest w celu monitorowania zmian różnych cech gleb, mających wpływ na jej użyteczność. Dopiero po zidentyfikowaniu terenów, na których występują przekroczenia standardów, jakości gleby możliwe jest zaplanowanie oraz podjęcie odpowiednich działań naprawczych. Prowadzenie monitoringu jakości gleb zapewnia stałą kontrolę i pozwala na bieżąco reagować i dostosować postępowanie władz Gminy do zmieniającej się sytuacji. Opracowanie oraz realizacja planów rekultywacji obszarów, na których wystąpiło przekroczenie standardów jakości gleb możliwe jest tylko wtedy, gdy nastąpi właściwa identyfikacja tych terenów. Identyfikacji tej służy prowadzenie monitoringu.

Gmina w swoich założeniach dążyć powinna do właściwego, zgodnego z przeznaczeniem i walorami, wykorzystania gleb występujących na jej terenie. Należy przy tym mieć na uwadze ograniczenie przeznaczenia gleb cennych rolniczo na cele z rolnictwem niezwiązane. W ten sposób nie następuje wykorzystanie materiałów niezgodnie z ich przeznaczeniem, a tym samym ich spustoszenie.

Pomimo faktu, iż obowiązujące przepisy prawne nakładają na właścicieli terenów i zarządców obowiązek dbania o jego czystość, proceder ciągłego powstawania „dzikich

wysypisk” nie został powstrzymany. Takie składowiska odpadów stanowią źródło zanieczyszczeń i stwarzają zagrożenie zarówno dla człowieka jak i otaczającego go środowiska. Substancje toksyczne przenikające do gleby zanieczyszczają płytko zalegające wody gruntowe, co może powodować skażenie wód pitnych na obszarach nawet znacznie oddalonych od miejsca kumulacji odpadów. „Dziki wysypiska” stanowią również zagrożenie epidemiologiczne, ze względu na możliwość występowania i rozwoju chorobotwórczych grzybów i bakterii. Jednocześnie są dogodnym miejscem do bytowania wielu gatunków owadów i gryzoni, będących nośnikami chorób. Gnijące resztki organiczne są również źródłem nieprzyjemnych zapachów i powodują zanieczyszczenie powietrza. Biogaz powstający na „dzikich wysypiskach” uwalniany jest do atmosfery, powodując samozapłon odpadów oraz pożary lasów. Co więcej, „dziki wysypiska” śmieci w znaczący sposób obniżają walory estetyczne Gminy i ujemnie wpływają na atrakcyjność obszaru. Czyste i zadbane środowisko z pewnością podnosi walory turystyczne danego miejsca.

Również odpady komunalne oraz odpady z sektora gospodarczego, deponowane na składowiskach są potencjalnym ogniskiem zanieczyszczenia środowiska. Przy braku odpowiedniego uszczelnienia składowisk (naturalnego lub wykonanego sztucznie), wymywane zanieczyszczenia mogą być wprowadzane do środowiska, powodując jego degradację.

W tabeli 20 wskazano możliwe oddziaływania poszczególnych przedsięwzięć na środowisko naturalne.

Tabela 20. Wpływ zadań Programu z zakresu ochrony powierzchni ziemi i gleb na poszczególne komponenty środowiska, zdrowie i dobra kultury

Cel zadania	L.p.	Zadanie	Przewidywane znaczące oddziaływania (w tym oddziaływania bezpośrednie, pośrednie, wtórne, skumulowane, krótkoterminowe, średnioterminowe i długoterminowe, stałe i chwilowe oraz pozytywne i negatywne) na następujące zagadnienia i aspekty środowiska:										
			Obszary Natura 2000	Różnorodność biologiczna	Zdrowie ludzi	Zwierzęta	Rośliny	Wody	Jakość powietrza	Powierzchnia ziemi i gleby	Krajobraz	Klimat akustyczny	Dobra kultury
Ochrona powierzchni ziemi i gleb	1	Upowszechnianie i praktyczne wdrażanie zasad „Kodeksu dobrej praktyki rolniczej”	0	+	+	+	+	+	0	+	0	0	0
	2	Wspieranie i promowanie rolnictwa ekologicznego	0	+	+	+	+	+	+	+	+	0	0
	3	Rekultywacja, ochrona i poprawa jakości gruntów rolnych	0	0	0	0	0	0	0	+	0	0	0

„+” oddziaływanie pozytywne „-” oddziaływanie negatywne „0” brak oddziaływania „+/-” oddziaływanie pozytywne i negatywne „N” brak możliwości określenia oddziaływania

5.2.8. Ochrona zasobów kopalin

Przedsięwzięcia zaplanowane w Programie związane są przede wszystkim z ochroną zasobów złóż nieeksploatowanych oraz rekultywacją terenów zdegradowanych przez eksploatację kopalin.

Realizacja tych zadań będzie, więc korzystnie wpływać na wszystkie elementy środowiska poprzez zmniejszenie zużycia surowców naturalnych, a tym samym emisji zanieczyszczeń do powietrza i wytwarzania opadów w wyniku spalania kopalnianych materiałów opałowych, takich jak np. węgiel kamienny i brunatny. Równocześnie wraz z zadaniami prowadzącymi do ograniczenia wydobywania kopalin, prowadzone będą działania rozpowszechniające stosowanie odnawialnych źródeł energii, takich jak energia słoneczna, wiatrowa, hybrydowa, wodna itd. W przypadku złóż nieeksploatowanych, jedynym sposobem zabezpieczenia tych zasobów, jest ochrona obszarów, na których one występują, przed zainwestowaniem uniemożliwiającym późniejszą eksploatację.

W związku z czym, zadania te wywrą pozytywne oddziaływanie na środowisko naturalne analizowanej jednostki samorządu terytorialnego.

W tabeli 21 wskazano możliwe oddziaływania poszczególnych przedsięwzięć na środowisko naturalne.

Tabela 21. Wpływ zadań Programu z zakresu ochrony zasobów kopalin na poszczególne komponenty środowiska, zdrowie i dobra kultury

Cel zadania	L.p.	Zadanie	Przewidywane znaczące oddziaływania (w tym oddziaływania bezpośrednie, pośrednie, wtórne, skumulowane, krótkoterminowe, średnioterminowe i długoterminowe, stałe i chwilowe oraz pozytywne i negatywne) na następujące zagadnienia i aspekty środowiska:											
			Obszary Natura 2000	Różnorodność biologiczna	Zdrowie ludzi	Zwierzęta	Rośliny	Wody	Jakość powietrza	Powierzchnia ziemi i gleby	Krajobraz	Klimat akustyczny	Dobra kultury	
Ochrona zasobów kopalin	1	Ochrona zasobów złóż nieeksploatowanych	0	0	0	0	0	0	0	0	+	+	0	0
	2	Rekultywacja terenów zdegradowanych przez eksploatację kopalin.	0	0	0	+	+	0	0	+	+	0	0	

„+” oddziaływanie pozytywne „-” oddziaływanie negatywne „0” brak oddziaływania „+/-” oddziaływanie pozytywne i negatywne „N” brak możliwości określenia oddziaływania

5.2.9. Zrównoważone wykorzystanie surowców, materiałów, wody i energii

W Programie zostały wskazane zadania mające na celu racjonalizację użytkowania wody do celów konsumpcyjnych i produkcyjnych, zrównoważone wykorzystanie energii na cele produkcyjne i komunalno-bytowe, wzrost wykorzystania odnawialnych źródeł energii, a także zmniejszenie materiałochłonności i odpadowości produkcji.

- **Racjonalizacja użytkowania wody do celów produkcyjnych i konsumpcyjnych**

Realizacja powyższego celu wynikającego z Polityki Ekologicznej Państwa będzie możliwa w przypadku podjęcia działań przez podmioty funkcjonujące na terenie Gminy Dąbrowa Biskupia, które zużywają na cele produkcyjne znaczne zasoby wody, a także przez jednostki komunalne gospodarujące lokalną infrastrukturą techniczną.

W celu zmniejszenia wodochłonności w strefie gospodarki, zakłady korzystające ze środowiska – pobierające wodę, surowce i energię powinny stosować najlepsze dostępne techniki (BAT). Istotne jest wdrażanie systemów zarządzania środowiskowego w zakładach (normy ISO 14000), wprowadzanie zasad Czystej Produkcji oraz przystępowanie do programów sektorowych z dziedziny ochrony środowiska.

Oszczędne gospodarowanie wodą ma istotne znaczenie dla środowiska naturalnego, a skala oszczędności zależy w głównej mierze od świadomości ekologicznej i determinacji mieszkańców Gminy. Proekologiczne rozwiązania powinny być także stosowane w budynkach użyteczności publicznej usytuowanych na terenie Gminy Dąbrowa Biskupia. Dotychczasowe doświadczenia (*zebrane przez Witolda M. Lewandowskiego w opracowaniu pt. „Proekologiczne odnawialne źródła energii”*), wskazują, że najważniejsze oszczędności wody uzyskuje się dzięki:

- „zainstalowaniu indywidualnych liczników wody w gospodarstwach domowych; ..
- zastąpieniu tradycyjnych spłuczek o dużej pojemności rozwiązaniami o innej konstrukcji, umożliwiającymi 2-3 krotne zmniejszenie zużycia wody;
- zastąpieniu zaworów dławicowych zaworami np. kulowymi, które mają mniejsze opory przepływu i nie wymagają wymiany uszczeltek;
- stosowaniu w bateriach umywalkowych, prysznicowych i kuchennych mieszaczy, które napowietrzają wodę, zwiększają jej efektywną objętość i tym samym zmniejszają jej pobór;
- zastąpieniu wanien kabinami prysznicowymi, w których pobór wody jest 3-4 razy mniejszy;
- zmianie systemu mycia w umywalkach i zlewozmywakach – nie pod bieżącą wodą;
- instalowaniu pralek i zmywarek o małym poborze wody”.